

Regeringens proposition

2008/09:126

Statens stöd till idrotten

Prop.
2008/09:126

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 26 februari 2009

Maud Olofsson

Lena Adelsohn Liljeroth
(Kulturdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslår regeringen att de mål och syften med statens stöd till idrotten som lades fast 1999 ska gälla också i fortsättningen men utökas på så sätt att statsbidraget för barn och ungdomar ska lämnas till verksamhet som bedrivs ur ett barnrättsperspektiv och att målen och syftena kompletteras med att stöd även kan lämnas till verksamhet som stärker idrottsutövares internationella konkurrenskraft.

Regeringen bedömer vidare att den nu gällande principiella ansvarsfördelningen mellan staten och idrottsrörelsen bör ligga fast. Staten anger de mål och syften som staten har med sin bidragsgivning. Idrotten bör även i fortsättningen själv lägga fast målen för sin verksamhet.

Centrum för idrottsforskning vid Gymnastik- och idrottshögskolan ges ansvaret att följa upp statens stöd till idrotten. Uppföljningen bör göras i form av en regelbunden och långsiktig uppföljning av det statliga idrottsstödet betydelse utifrån ett antal indikatorer, fördjupade analyser och kompletterande forskning. Sveriges Riksidrottsförbunds återrapportering bör vara inriktad på kvantitativa resultatmått.

Det bidrag till svensk idrott som beräknas som en andel av överskottet från AB Svenska Spel och det generella spelbidraget upphör och ersätts av ett stabilt och förutsägbart förhöjt statsanslag.

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	4
2	Ärendet och dess beredning.....	5
3	Bakgrund	5
3.1	Staten och idrottsrörelsen.....	5
3.2	Den svenska idrottsrörelsen	6
3.2.1	Sveriges Riksidrottsförbund och dess medlemsorganisationer	6
3.2.2	Specialidrottsförbund	7
3.2.3	Distriktsidrottsförbund	8
3.2.4	De lokala idrottsföreningarna.....	8
3.2.5	SISU Idrottsutbildarna	8
3.2.6	Sveriges Olympiska Kommitté	9
3.2.7	Organisationer utanför Sveriges Riksidrottsförbund.....	9
4	Stödet till idrotten	10
4.1	Olika former av stöd	10
4.2	Det statliga idrottsstödet omfattning och inriktning	11
4.2.1	Bidrag till idrottsrörelsens verksamhet av gemensam natur	11
4.2.2	Statligt stöd till elitidrott	12
4.2.3	Statligt lokalt aktivitetsstöd.....	13
4.2.4	Särskilda satsningar på svensk idrott.....	13
4.3	Idrottsstödsutredningens utvärdering av de fyra bidragsformernas effekter	14
4.4	Övrigt idrottsstöd över statsbudgeten.....	16
4.5	Det regionala och lokala idrottsstödet.....	16
5	Utgångspunkter för idrottspolitiken.....	17
5.1	Idrottspolitikens tre grundstenar	17
5.2	Syftet med statens bidrag till idrottsrörelsen.....	18
5.3	Förvaltningslagen.....	19
5.4	Konventioner antagna av FN	19
5.5	Forskning om barns och ungdomars föreningsidrottande	20
6	Ett utökat mål och syfte med statens stöd till idrotten	23
7	Utformning och inriktning av statens stöd till idrotten	26
8	Sveriges Riksidrottsförbunds fördelning av bidrag	28
8.1	Förvaltningslagens tillämplighet	28
8.2	Fördelning av statligt stöd till idrottsverksamhet	29
9	Uppföljning av statens stöd till idrotten.....	31
9.1	Centrum för idrottsforskning vid Gymnastik- och idrottshögskolan får till uppgift att följa upp statens stöd till idrotten	31
9.2	Sveriges Riksidrottsförbunds återslagrapportering.....	34
10	Riksrekryterande idrottsgymnasier	35

11	Stöd till internationella idrottsevenemang.....	36	Prop. 2008/09:126
12	Framtida statlig finansiering av svensk idrott	37	
13	Ekonomiska konsekvenser m.m.....	38	
Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet Föreningsfostran och tävlingsfostran (SOU 2008:59)	39	
Bilaga 2	Förteckning över remissinstanser.....	41	
Utdrag ur	protokoll vid regeringssammanträde den 26 februari 2009	42	

1 Förlag till riksdagsbeslut

Prop. 2008/09:126

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag om

1. ett utökat mål och syfte med statens stöd till idrotten (avsnitt 6),
2. framtida statlig finansiering av svensk idrott (avsnitt 12).

Utredningen

Genom beslut den 21 december 2006 bemyndigade regeringen kulturministern att ge en särskild utredare i uppdrag att utvärdera effekterna av statens stöd till idrotten.

Utredningen, som tog namnet Idrottsstödsutredningen, lade i juni 2008 fram betänkandet Föreningsfostran och tävlingsfostran (SOU 2008:59). En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1*. Betänkandet har remissbehandlats. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Kulturdepartementet (Ku2008/1228/MFI). En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 2*.

Riksrevisionens granskning

Riksrevisionen har granskat statsbidragen till idrottsrörelsen och folkbildningen när det gäller regeringens styrning, kontroll, uppföljning och återrapportering till riksdagen. Riksrevisionen överlämnade rapporten Offentlig förvaltning i privat regi – statsbidrag till idrottsrörelsen och folkbildningen (RiR 2004:15) till regeringen i juni 2004. Med anledning av rapporten lämnade Riksrevisionens styrelse en framställning (2004/05:RRS7) om statens stöd till idrottsrörelsen och folkbildningen till riksdagen. Riksdagen tillkännagav att regeringen tydligare ska redovisa för riksdagen bl.a. hur idrottsrörelsen utnyttjar de bidrag som staten varje år beviljar (bet. 2004/05:KrU6, rskr. 2004/05:196).

3 Bakgrund

3.1 Staten och idrottsrörelsen

Den organiserade idrottsrörelsens tillkomst och utveckling

Sveriges centralförening för idrottens främjande (Centralföreningen) bildades 1897 och Sveriges gymnastik- och idrottsföreningars riksförbund (senare namnändrat till Sveriges Riksidrottsförbund, RF) bildades 1903. Centralföreningen arbetade närmast som en främjandeorganisation med uppgift att skaffa pengar till idrotten. RF däremot organiserades som en klassisk folkrörelse och tog på sig rollen att organisera idrotten. Centralföreningen ansökte tidigt om ekonomiskt stöd hos staten och 1898 fick föreningen för första gången ett statsanslag av engångskaraktär.

Efter de svenska framgångarna i de olympiska sommarspelen i Stockholm 1912 var läget gynnsamt för att återigen söka ett statsanslag. Riksdagen beviljade då idrotten ett årligt anslag. Regeringen avgjorde hur pengarna skulle fördelas. Regeringen utsåg även revisorer som skulle granska Centralföreningens och RF:s räkenskaper samt en representant i Centralföreningens styrelse. 1922 förordade den första statliga idrottsutredningen ett fortsatt statligt anslag.

AB Tipstjänst bildades 1934. Året därpå inrättade regeringen en idrottsfond. Riksdagen beslutade årligen hur stor del av tipsmedlens överskott som skulle gå till idrottsfonden. Regeringen beslutade, på förslag från RF, hur pengarna skulle fördelas. Efter andra världskriget fick idrottsrörelsen sina statsbidrag över statsbudgeten.

Efterkrigstiden präglades av välfärdssamhällets framväxt. Från samhällets olika delar uppfattades idrotten alltmer som en samhällsnyttig företeelse. Idrotten sades befrämja folkhälsan och idrotten och dess föreningsliv sågs som en lämplig fritidssysselsättning för ungdomen.

År 1965 tillsattes en idrottsutredning för att bl.a. lösa frågor om anslagstilldelning och RF:s roll. I juni 1969 presenterade utredningen sitt betänkande *Idrott åt alla* (SOU 1969:29). Regeringen föreslog därefter i en proposition att bredd- och motionsidrott skulle prioriteras och anförde att statens stöd till idrott behövde ökas kraftigt (prop. 1970:79). Regeringen ansåg vidare att elitidrotten hade ett stort värde för att väcka och bredda intresset för motion och fysisk fostran.

Idrottsrörelsens ställning som en självständig och demokratisk folkrörelse betonades. Propositionen från 1970 innehöll ett förslag om att regeringen skulle utse två representanter i RF:s styrelse. Representanternas uppgift skulle vara att företräda de friluft- och främjandeorganisationer som stod utanför RF när det gällde bl.a. anslagsfrågor. Från och med den 1 juli 1993 utser regeringen inte längre några statliga representanter i RF:s styrelse.

Det statliga lokala aktivitetsstödet till barn- och ungdomsverksamhet, det s.k. LOK-stödet, infördes 1971. Från och med 1990 fördelar RF LOK-stödet till idrotten. Det statliga LOK-stödet är ett generellt statligt stöd som ges till lokala idrottsföreningar. Gällande regler är beslutade av Riksidrottsstyrelsen 1997.

Budgetåret 1990/91 inrättades ett nytt anslag till forskning och utveckling inom idrottsområdet. Centrum för idrottsforskning (CIF) bildades och ett antal professurer inom idrottsforskningsområdet inrättades genom beslut av riksdagen. 1999 bröts stödet till insatser mot dopning ut ur anslagsposten och bildade en ny egen anslagspost.

I flera budgetpropositioner under 1990-talet har regeringen framhållit att det lokala aktivitetsstödet inom idrotten är viktigt för barn och ungdomar. Kraven på jämställdhet förtydligades genom att regeringen i regleringsbrev för 1998 angav att RF i årsredovisningen skulle redovisa i vilken utsträckning RF:s egna jämställdhetsmål hade uppnåtts.

Från och med budgetåret 1995/96 avsätts medel för specialidrott inom gymnasieskolan. RF fördelar medlen till de kommuner som enligt beslut av Statens skolverk anordnar riksidrottsgymnasier.

3.2 Den svenska idrottsrörelsen

3.2.1 Sveriges Riksidrottsförbund och dess medlemsorganisationer

Sveriges Riksidrottsförbund (RF) är en paraplyorganisation för merparten av den frivilligt organiserade idrottsrörelsen i Sverige. Förbundets primära uppgift är att stödja sina medlemsförbund och

företräda idrottsrörelsen i dess kontakter med samhället. Därtill ansvarar RF för den strategiska ledningen av idrottsrörelsen i frågor kopplade till bl.a. ekonomi, organisationsform och kommunikation.

RF har 68 specialidrottsförbund (SF) som medlemmar varav ett, Svenska Ringetteförbundet, är associerat medlemsförbund. Basen utgörs av cirka tre miljoner medlemmar i drygt 20 000 lokala idrottsföreningar, anslutna till respektive specialidrottsförbund. Dessa lokalföreningar är på regional nivå anslutna till ca 750 specialdistriktsförbund och 21 distriktsförbund.

RF-stämman är Sveriges Riksidrottsförbunds högsta beslutande organ. Stämman hålls vartannat år och består av drygt 200 ombud från special- och distriktsförbunden. Enligt RF:s stadgar har varje fullvärdigt specialidrottsförbund en grundröst och varje distriktsförbund en röst. Återstående röster fördelas efter specialidrottsförbundens föreningsantal. RF-stämman fattar beslut om grundläggande policyfrågor och idrottsrörelsens gemensamma verksamhetsinriktning. Vidare beslutar stämman om inträde av nya medlemsförbund.

Stämman utser även ledamöter till Riksidrottsstyrelsen (RS), som består av ordförande och tio ledamöter. Riksidrottsstyrelsens primära uppgift är att verka för att idrottsrörelsens verksamhetsidé efterlevs, verkställa RF-stämmans beslut samt handha och ansvara för RF:s medel. RS har ett kansli som ansvarar för det operativa arbetet med att genomföra RF-stämmans och RS:s beslut. Därtill ger kansliet olika former av stöd och service till medlemsförbunden, bedriver utvecklingsprojekt samt ansvarar för opinionsbildning och kontakter med det omgivande samhället.

3.2.2 Specialidrottsförbund

Sveriges Riksidrottsförbunds (RF) 68 specialidrottsförbund (SF) är rikstäckande, självständiga organisationer med ansvar för respektive idrott. SF:s primära uppgift är att utveckla och administrera sin idrott, samordna nationell tävlingsverksamhet och representera förbundet i internationella sammanhang.

Två av RF:s specialidrottsförbund organiserar idrottsutövare med funktionsnedsättning. Svenska Handikappidrottsförbundet (SHIF) organiserar idrott för personer med rörelsehinder, synskador och utvecklingsstörning inom 17 olika idrotter och samarbetar med de SF som integrerat personer med funktionsnedsättning i sin ordinarie verksamhet. SHIF förbereder och genomför även svenskt deltagande i Paralympics. Svenska Dövidrottsförbundet (SDI) ansvarar för ett 20-tal olika idrotter och svenskt deltagande i internationella tävlingar. Utöver SHIF och SDI är även Sveriges Akademiska Idrottsförbund, Korpen – Svenska Motionsidrottsförbundet samt Svenska Skolidrottsförbundet kategoriförbund som administrerar flera idrotter.

RF:s inträdesvillkor för nya medlemsförbund är att sökande specialförbund ska ha minst 50 medlemsföreningar med sammanlagt minst 3 000 medlemmar och vara representerade i minst 10 RF-distrikt. Att vara ett associerat medlemsförbund innebär att förbundet får tillgång till RF:s service och dess föreningar möjlighet att ansöka om statligt lokalt akti-

vitetsstöd. En associerad medlem har däremot inte rösträtt vid RF:s stämma och får inte del av det statliga organisationsbidraget. Prop. 2008/09:126

Specialdistriktsförbunden (SDF) är de enskilda specialidrottsförbundens kontaktyta gentemot föreningarna. Totalt finns cirka 750 SDF i landet. Deras främsta uppgifter är att främja och administrera sina respektive idrotter i distriktet.

3.2.3 Distriktsidrottsförbund

Sveriges Riksidrottsförbunds regionala organisation består av 21 distriktsidrottsförbund (DF). Distriktsindelningen följer i huvudsak landets länsgränser. DF:s centrala uppgifter är att företräda den regionala idrotten gentemot kommuner och landsting, ge operativt stöd till specialdistriktsidrottsförbund och föreningar samt bedriva idrottspolitisk opinionsbildning inom den egna regionen. Vissa distrikt samverkar även med landstingen i olika folkhälsoprojekt. DF har vanligtvis ett nära samarbete med de regionala SISU-distrikten.

3.2.4 De lokala idrottsföreningarna

Idrottsrörelsens bas utgörs av cirka tre miljoner medlemmar i landets drygt 20 000 lokala idrottsföreningar. Vissa föreningar är starkt elitinriktade medan andra uteslutande är inriktade på bredd och motion. Flerparten av föreningarna har såväl elit- som breddverksamhet. Föreningarna kan ha många medlemmar och bedriva verksamhet i flera olika idrotter eller ha få medlemmar utövande endast en enskild idrott. En föreningsstudie som genomfördes 2003 på initiativ av Sveriges Riksidrottsförbund visade att drygt en fjärdedel av föreningarna – vanligtvis större föreningar – hade anställd personal. Vidare visade studien att föreningarna kompenseras ekonomiskt genom att lönebidrag betalas ut till drygt 40 procent av de anställda.

Alla lokala idrottsföreningar är självständiga juridiska personer. Förutsättningen för att få del av statens stöd är att föreningen bedriver sådan idrottslig verksamhet att medlemskap kan fås i något av RF:s specialidrottsförbund. Vidare måste föreningen förbinda sig att i sin idrottsliga verksamhet följa Sveriges Riksidrottsförbunds och respektive specialidrottsförbunds stadgar, tävlingsbestämmelser, övriga bestämmelser och beslut fattade av överordnat idrottsorgan.

3.2.5 SISU Idrottsutbildarna

Studieförbundet SISU Idrottsutbildarna är den svenska idrottsrörelsens utbildningsorganisation med det övergripande målet att ”utveckla människor positivt såväl fysiskt och psykiskt som socialt och kulturellt”. Förbundets medlemmar är specialidrottsförbund anslutna till Sveriges Riksidrottsförbund (RF) samt fem ytterligare organisationer. Högsta beslutande organ är SISU-stämman som hålls vartannat år i anslutning till RF-stämman. För sin regionala och lokala verksamhet har SISU Idrottsutbildarna 21 distriktsförbund med lokala enheter (lokalkontor).

SISU Idrottsutbildarna fördelar statsbidrag och stödjer den folkbildningsverksamhet som bedrivs i distriktsförbunden i form av bland annat statsbidragsberättigade lärgrupper, kurser, utvecklingsarbete, föreläsningar och kulturprogram. Därtill bedrivs uppdrags- och utbildningsverksamhet till stöd för RF och dess medlemsorganisationer. I SISU Idrottsutbildarna ingår Bosön Idrottsfolkhögskola samt bokförlaget SISU Idrottsböcker AB.

3.2.6 Sveriges Olympiska Kommitté

Sveriges Olympiska Kommitté (SOK) är den högsta instansen för olympiska frågor inom den svenska idrottsrörelsen. Kommittén består av de 35 svenska specialidrottsförbund (OSF) vars idrotter ingår i det olympiska programmet och ytterligare 12 s.k. erkända specialidrottsförbund vars idrotter inte ingår i de olympiska spelen men som fått officiellt erkännande av den Internationella Olympiska Kommittén (IOK).

SOK ska enligt sina stadgar utveckla och värna om den olympiska rörelsen i Sverige i enlighet med bestämmelserna i IOK:s stadgar, The Olympic Charter. Det innebär framför allt att SOK organiserar och genomför Sveriges förberedelser inför och deltagande i olympiska spel. Verksamheten leds av en styrelse bestående av ordförande, åtta ordinarie ledamöter samt svenska medlemmar i IOK. SOK:s högsta beslutande organ är årsmötet där varje ordinarie medlemsförbund, OSF, samt närvarande svenska IOK-ledamöter har rösträtt med en röst var.

SOK:s elitidrottsstöd utformas i samarbete med berörda specialidrottsförbund och består av tre delar. I topp- och talangprogrammet är målet att Sveriges främsta elitaktiva ska få optimala förutsättningar att förbereda sig inför kommande OS och att de mest lovande talangerna ska få optimala möjligheter att nå den absoluta världstoppen. I utmanarprogrammet är målet att fler aktiva ska få bra förberedelser för en fullvärdig satsning mot världstoppen. Detta program utgör en rekryteringsbas för topp- och talangprogrammet. I supportprogrammet är målet att aktiva och tränare ska ha tillgång till högsta möjliga kompetens och service på olika områden av betydelse för prestationsutveckling, toppresultat och mästerskapsframgång.

3.2.7 Organisationer utanför Sveriges Riksidrottsförbund

Vid sidan av RF finns andra organisationer som bedriver idrottsverksamhet. Friskis&Svettis har utvecklat tävlingsfria gymnastik- och träningsformer enligt medicinska rön och därmed skapat en brygga mellan friskvård och sjukvård. 2007 uppgick antalet medlemmar till 417 000 personer fördelade på 154 föreningar (varav 44 föreningar utanför Sveriges gränser). Friskis&Svettis bedriver en verksamhet helt utan tävlingsinslag. Friskis&Svettis centralt finansierar sin verksamhet nästan uteslutande via medlemsavgifter, kurser och konvent. En förutsättning för lokala (svenska) föreningars medlemskap i Friskis&Svettis är att de samtidigt tillhör ett förbund som är medlem i RF.

Friskis&Svettis Riksorganisation har ansökt om medlemskap i RF men nekades 1997 inträde med motiveringen att liknande verksamhet redan bedrevs i Svenska Gymnastikförbundets regi. Merparten av lokala föreningar inom Friskis&Svettis är i dag medlemmar i Svenska Friidrottsförbundet. Det finns även exempel på andra organisationer som sökt men inte beviljats medlemskap i RF. Under 2000-talet har följande organisationer ansökt om medlemskap i RF men nekats inträde.

Sveriges Bridgeförbund
Svenska Dartförbundet
Svenska Kickboxningsförbundet
Svenska Kroppskulturförbundet
Western Riders Association of Sweden
Svenska Cheerleaderförbundet
Svenska Islandshästförbundet
Svenska Skateboardförbundet

RF:s avslagsmotiveringar har varierat. I några fall har den sökande organisationen bedrivit en verksamhet som ansetts likna verksamhet som bedrivs av ett medlemsförbund. I andra fall avslags ansökningarna med hänvisning till att verksamheten i fråga inte anses utgöra en idrott. I flertalet fall har verksamheten varit alltför begränsad. Därutöver finns organisationer som arbetar för att få statligt stöd i egenskap av att vara en idrottsorganisation utan att vara medlem i RF, som exempelvis Samernas Svenska Idrottsförbund.

4 Stödet till idrotten

4.1 Olika former av stöd

Idrottsrörelsen tillförs resurser från många samhällssektorer, där det statliga stödet är en del av de totala resursströmmarna till idrottsrörelsen. Aktuella och tillförlitliga uppgifter saknas emellertid om idrottsrörelsens totala finansiering. Det saknas även sammanställd information om hur resurserna fördelas inom idrottsrörelsen.

Det enskilt största stödet till idrottsrörelsens verksamhet är medlemmarnas frivilliga och oavlönade arbete. Enligt en omfattande medborgarundersökning av Ersta Sköndal Högskola utfördes närmare 176 miljoner timmar ideellt arbete inom idrottsrörelsen 2005. Idrottsrörelsens medlemmar bidrar inte enbart med ideella insatser. En betydande intäktskälla för landets idrottsföreningar utgörs av medlems- och träningsavgifter. Enligt en föreningsstudie utförd av Sveriges Riksidrottsförbund (RF) 2003 utgjorde dessa avgifter närmare 30 procent av en genomsnittlig idrottsförenings totala intäkter.

Inom föreningarna utförs även många aktiviteter med syfte att finansiera den egna idrottsverksamheten. Evenemang och tävlingar kan ge inkomster i form av publikintäkter, sponsorintäkter, startavgifter och försäljning av olika slag. Enligt RF:s föreningsstudie uppgick sådana inkomster till cirka 12 procent av de lokala föreningarnas samlade intäkter. Skillnaderna mellan olika föreningar är dock stor. Startavgifter är av särskild betydelse för föreningar som återkommande arrangerar stora

cuper eller breda motionsarrangemang. För att intjäna publikintäkter av betydelse krävs vanligtvis att föreningen har idrottsutövare eller lag i publikdragande idrotter.

Spelmarknaden utgör en viktig inkomstkälla för idrottsrörelsen. En betydande del av statens idrottsstöd baseras för närvarande på bidrag från AB Svenska Spel. Därutöver genererar landets idrottsföreningar intäkter genom att själva arrangera lotterier och bingospel. Idrottsrörelsens egenfinansiering via spelmarknaden ökade markant under 1990-talet. Den främsta förklaringen var Bingo-Lotto, ett lotteri i det folkrörelseägda spelbolaget AB Folkspels regi. År 2007 tillfördes idrottsrörelsen cirka 310 miljoner kronor via Folkspels olika produkter. Från övriga lotterier fick idrottsföreningarna drygt 17 miljoner kronor.

Marknadens stöd till idrottsrörelsen utgörs av olika former av kommersiella överenskommelser. Gemensamt för dessa intäkter är att de främst tillfaller förbund och elitidrottsklubbar inom kommersiellt gångbara idrotter. Av stor betydelse är inte minst sponsring och reklamavtal. Dessa typer av intäkter är betydande och i stark tillväxt. Enligt RF:s egna beräkningar uppgår idrottsrörelsens sponsrings- och reklamintäkter till drygt 1 miljard kronor årligen, varav specialförbundens del utgör drygt 180 miljoner kronor. Andra exempel på betydelsefulla marknadsintäkter för vilka närmare information saknas är förbundens och elitföreningarnas intäkter av TV-rättigheter, olika kommersiella samarbetsprojekt och försäljning eller uthyrning av spelare.

4.2 Det statliga idrottsstödet omfattning och inriktning

För 2008 anvisades 445 miljoner kronor till idrotten över statsbudgeten. Därutöver fick idrottsrörelsen stöd från AB Svenska Spel. För närvarande utgår årligen tre olika bidrag från bolaget. Det första är ett generellt spelbidrag som delats ut sedan början av 1990-talet. Detta bidrag har under senare år uppgått till 60 miljoner kronor årligen. RF beslutar självständigt om bidragets användning. Den andra är ett bidrag till svensk idrott som beräknas som en andel av AB Svenska Spels totala överskott. År 2008 utbetalades 834 miljoner kronor till idrotten, med huvudsakligt inriktning på lokalt aktivitetsstöd (LOK). Det tredje bidraget utgörs av den särskilda satsningen Idrottslyftet som i huvudsak finansierar olika former av lokal utvecklingsverksamhet. Detta bidrag har varit 500 miljoner kronor per år under de två första åren av innevarande mandatperiod.

4.2.1 Bidrag till idrottsrörelsens verksamhet av gemensam natur

Större delen av statsanslaget till idrotten är ett organisationsbidrag till Sveriges Riksidrottsförbund (RF) och dess medlemsförbund. År 2008 fick idrotten statliga bidrag på 323 miljoner kronor för detta ändamål. För RF utgör statens bidrag den huvudsakliga intäktskällan och verksamheten är därmed nästan helt finansierad av offentliga medel. Merparten av RF:s intäkter, cirka 90 procent, fördelas vidare i form av bidrag främst till specialidrottsförbunden (SF). Förutom statsanslaget tillförs RF det

generella spelbidraget som årligen utbetalas från AB Svenska Spel. Enligt RF:s årsberättelser har basbidragen till specialidrottsförbunden (SF) som RF fördelar ökat från 214 miljoner kronor 2000 till 264,5 miljoner kronor 2007. Utöver ökade statliga bidrag till SF:s basverksamhet har specialidrottsförbunden tillförts ytterligare 109 miljoner kronor som bidrag för förbunds- och verksamhetsutveckling genom fördelning av bidrag från medlen för den särskilda satsningen Idrottslyftet.

RF:s specialidrottsförbund varierar i storlek liksom storleken av deras andel av statens bidrag. År 2008 fick Korpen – Svenska Motionsidrottsförbundet det största enskilda basbidraget till ett SF på drygt 22 miljoner kronor. Det lägsta beloppet, 456 000 kronor, betalades ut till Svenska Issegelförbundet. Ett mått på specialidrottsförbundens beroende av offentligt stöd är statsbidragets relativa andel av deras samlade intäkter. Den s.k. självfinansieringsgraden varierar mellan 95 procent och 16 procent vid en jämförelse mellan olika förbund. RF fördelar även ett organisationsstöd till sina distriktsförbund (DF). DF-bidraget har ökat från 21,1 till 25,4 miljoner kronor per år under perioden 2000–2008.

4.2.2 Statligt stöd till elitidrott

En enhetlig definition saknas av begrepp som elitidrott eller elitidrottare. Vanligtvis handlar det om idrottsutövare eller lag som deltar i nationella eller internationella mästerskap. Skillnaderna i utformning, organisation och ekonomiska förutsättningar mellan olika idrotter är så stora att det är svårt att beskriva elitidrotten i hela dess bredd. Olika förbund och idrottsliga verksamheter har skilda definitioner och synsätt på vad som avses med elitidrott. Ett mindre antal idrotter har goda förutsättningar till stöd i form av sponsring eller reklamavtal och TV-intäkter. Andra idrotter finansierar sin elitverksamhet huvudsakligen genom offentligt stöd, ideellt arbete och vad de aktiva och ledarna själva kan tillföra.

Det statliga stödet till idrottsrörelsen är inte uppdelat på bredd- och elitinriktade idrottsaktiviteter. Det finns dock två typer av bidrag som är inriktade på elitidrottsverksamhet; stödet till olympisk och paralympisk verksamhet och stödet till specialidrott inom gymnasieskolan.

Bidraget till Sveriges Olympiska Kommitté (SOK) för förberedelser och deltagande i olympiska spel har fram till och med 2006 preciserats av regeringen i regleringsbrevet till Kammarkollegiet efter dialog med SOK, men utbetalats via RF. SOK:s medel för talangutveckling av elitidrottare ingår i en större satsning som påbörjades 1998 genom en överenskommelse mellan SOK, näringslivet och staten. Statens andel av stödet låg inledningsvis på 10 miljoner kronor. Det ökade senare till 15 miljoner kronor och uppgick 2006 till 23 miljoner kronor. Sedan 2007 får SOK ett samlat statsbidrag för administration, deltagande i olympiska spel och talangutveckling, bidraget uppgick 2008 till 40 miljoner kronor.

Sedan 1980-talet har statligt stöd lämnats till Svenska Handikappidrottsförbundet (SHIF) för förberedelser och deltagande i Paralympics. Detta bidrag har sedan 2001 kompletterats med en särskild talangsatsning inom handikappidrotten. I likhet med statsbidraget till SOK får SHIF

sedan 2007 ett samlat bidrag och har därmed frihet att själv fördela medlen mellan Paralympics och talangutveckling. Prop. 2008/09:126

En särskild post inom statens idrottsanslag är bidrag till specialidrott inom gymnasieskolan. Bidraget syftar till att skapa möjligheter för elitsatsande ungdomar att kombinera sin idrottsutövning med studier vid riksrekryterande idrottsgymnasier. Ett riksidrottsgymnasium är ett gymnasium för elever på en nationellt hög idrottslig nivå med målsättning att bli elitidrottare. Eleverna läser ett nationellt gymnasieprogram men utnyttjar individuellt tillval för den egna specialidrotten. Under den pågående perioden som avser läsåren 2007/08 till 2010/11 studerar nära 1 300 elever årligen vid något av landets 58 riksidrottsgymnasier på 49 orter. Statsbidraget avser stöd till specialidrottsverksamhet utanför den ordinarie skolverksamheten och riktas till de kommuner som ansvarar för utbildningen. Bidraget uppgick 2008 till 39 miljoner kronor.

4.2.3 Statligt lokalt aktivitetsstöd

Det lokala aktivitetsstödet (LOK-stödet) betalas ut till lokala idrottsföreningar som bedriver barn- och ungdomsverksamhet och är medlemmar i något av RF:s specialidrottsförbund. LOK-stödet är ett verksamhetsbidrag baserat dels på antalet sammankomster, dels på antalet deltagartillfällen. RF har under 2008 betalat ut 24 kronor per sammankomst och 8 kronor per deltagare. Bidragsberättigade deltagare är barn och ungdomar i åldern 7–20 år och ledare i åldern 13–20 år. För deltagare och ledare inom handikappidrott finns ingen övre åldersgräns. LOK-stöd utgår till maximalt 30 deltagare per sammankomst. Bidraget finansieras i dag genom idrottsrörelsens andel av överskottet från AB Svenska Spel. Många kommuner ger även lokalt aktivitetsstöd. Utformningen och omfattningen av dessa bidrag varierar.

4.2.4 Särskilda satsningar på svensk idrott

Under senare tid har staten vid olika tillfällen avsatt medel till specifika och tidsmässigt avgränsade satsningar och aktiviteter inom idrotten. Hösten 1998 beslutade regeringen att under en treårsperiod avsätta medel ur Allmänna arvsfonden för att stimulera utveckling och förnyelse av idrottsverksamhet för barn, ungdomar och personer med funktionsnedsättning. I satsningen underströks att de nya projektmedlen främst skulle riktas till föreningslivets idrottsverksamhet för barn och ungdomar på lokal nivå. Satsningen på lokal idrottsutveckling hanterades av Arvsfondsdelegationen och projektet bedrevs åren 1999–2002. Totalt utdelades nästan 60 miljoner kronor till sammanlagt 207 projekt över hela landet. I samband med satsningen genomförde Sveriges Riksidrottsförbund (RF) och SISU Idrottsutbildarna dessutom ett samverkansprojekt, Projekt Lokal Idrottsutveckling (PLI). Målet var att inspirera och stimulera ledare på alla nivåer inom idrottsrörelsen att utveckla verksamhet för barn och ungdomar.

Regeringen beviljade 2000 särskilda medel till projektet Idrottsresurser på lika villkor för att RF under tre år skulle verka för en rättvis fördelning av samhällets samlade resurser till olika idrottsverksamheter.

Under åren 2001–2004 gavs statliga medel till tre delprojekt under samlingsnamnet Den stora barn- och ungdomssatsningen. Bidragen uppgick till totalt 120 miljoner kronor fördelat över tre år. Det första delprojektet hade titeln Unga ledare och riktade sig till ungdomar i åldern 16–25 år. Målet var att dels öka andelen ungdomar som ledare av idrottsaktiviteter i föreningar, dels öka andelen ungdomar, särskilt unga kvinnor, med förtroendeuppdrag inom idrottens olika organisationer. Det andra delprojektet var en fortsättning av PLI-projektet. Det övergripande syftet var att inspirera och stimulera ledare till förnyelse och utveckling av idrottsverksamheten för barn och ungdomar. Fem områden prioriterades: integration, jämställdhet, verksamhets- och metodutveckling, ökad delaktighet och inflytande samt samverkan mellan föreningar och skolan. Det tredje delprojektet var en utbildningssatsning kallad Ledarfokus. Syftet var bland annat att höja kvaliteten på idrottens utvecklings- och utbildningsverksamhet.

År 2002 tog den dåvarande regeringen initiativ till en ny satsning som formulerades som ”ett handslag för Sveriges barn och ungdomar”. Sammanlagt en miljard kronor tillfördes idrotten under mandatperioden mot att idrottsrörelsen tog på sig att öppna dörrarna för fler, hålla tillbaka avgifterna, satsa mer på flickors idrottande, delta i kampen mot droger och intensifiera samarbetet med skolorna. Handslaget påbörjades i januari 2004 och slutfördes i juni 2007. Det första verksamhetsåret uppgick stödet till 100 miljoner kronor, det andra till 200 miljoner kronor, det tredje till 300 miljoner kronor för att uppgå till 400 miljoner kronor under det fjärde verksamhetsåret. Enligt RF:s egna uppgifter deltog över två miljoner barn och ungdomar i verksamheten under de fyra åren.

I budgetpropositionen för 2007 föreslog regeringen att den tidigare handslagssatsningen skulle följas av en ny utökad satsning på svensk idrott. Satsningen gavs namnet Idrottslyftet och för de två första åren har 500 miljoner kronor avsatts per år. Avsikten är att idrotten ska tillföras samma belopp årligen under resten av innevarande mandatperiod. Huvudinriktningen är att öppna dörrarna till idrotten för fler barn- och ungdomar och utveckla verksamheten så att de väljer att idrotta längre upp i åldrarna. Allt arbete ska utgå från ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv.

4.3 Idrottsstödsutredningens utvärdering av de fyra bidragsformernas effekter

Idrottsstödsutredningen konstaterade att de fyra bidragen inbördes är mycket olika. Bidraget till idrottens gemensamma verksamhet, vilket främst fördelas till specialidrottsförbunden (SF), är ett grundläggande organisationsstöd på nationell nivå. Det s.k. LOK-stödet är ett aktivitetsstöd riktat till det lokala föreningslivet. Idrottslyftet och övriga satsningar är tidsmässigt avgränsade utvecklingsprojekt inom ett begränsat antal utpekade områden. Elitidrottsstödet, slutligen, utgör inte

Att utvärdera SF-stödet fann utredningen svårt. Trots tydliga återrapporteringskrav från regeringen gör Sveriges Riksidrottsförbund (RF) enligt utredningen endast begränsade insatser för att följa upp hur SF-stödet används. Förbundets uppföljning och återrapportering saknar information som möjliggör en bedömning av hur specialidrottsförbunden använder sina bidrag och om statsbidragets syften därmed kan anses vara uppfyllda.

Utredningen konstaterade att fördelningen av SF-bidraget i huvudsak baseras på specialidrottsförbundens relativa storlek. Modellen är transparent och förutsägbar. Samtidigt noterar utredningen att systemet utgår från principen att storleken på den lokala idrotten avgör bidraget till de centrala förbundens verksamhet. Hänsyn tas inte till idrotternas möjligheter att få andra intäktskällor.

LOK-stödet är det enskilt största bidraget till idrottsrörelsen. RF följer upp och utvärderar LOK-stödet. Förutom att regelbundet samla in och redovisa kvantitativa data har förbundet genomfört kompletterande kvalitativa utvärderingar i samarbete med forskare. Utredningen konstaterar för det första att stödformen uppfattas som viktig på lokal föreningsnivå, även om det utgör en förhållandevis liten andel av föreningarnas samlade intäkter. LOK-stödet har en hög legitimitet som ett viktigt basbidrag till det lokala idrottslivet och det är påfallande enkelt till sin konstruktion. Bidraget baseras uteslutande på antal deltagare och sammankomster. Samtidigt pekar utredningen på att det leder till att lagidrotter gynnas framför individuella idrotter och att mer stöd går till pojkars idrottande än till flickors idrottande. Vidare gynnas idrotter med låga omkostnader och föreningar med stora intäkter från annat håll, eftersom bidraget inte heller tar hänsyn till sådana faktorer. Dessutom pekar utredningen på att den kraftiga bidragshöjningen under det senaste decenniet inte har satt synbara spår i idrottsrörelsens aktivitetsnivå.

Handslaget var det tredje bidraget som utvärderades. Satsningen på sammanlagt en miljard kronor över en fyraårsperiod har ingen tidigare motsvarighet inom svensk idrott. Enligt RF:s egna uppgifter medverkade drygt två miljoner deltagare i något av Handslagets tusentals lokala idrottsprojekt. Till detta kommer kompletterande satsningar på bland annat ledarutbildning och anläggningsstöd. I RF:s uppföljning och utvärdering av Handslaget ingick både informationsinsamling från specialidrottsförbund och distriktsförbund samt en storskalig satsning på externa utvärderingar av oberoende forskare. Även om betydande insatser således gjorts för att mäta satsningens effekter, är det enligt utredningen svårt att bedöma Handslagets långsiktiga konsekvenser.

Genom Handslaget har förbund och föreningar fått resurser och förutsättningar att se över sina tränings- och tävlingsformer och utveckla nya strategier för att locka till sig barn och ungdomar. Samtidig har satsningarna gett upphov till en stor mängd fysiska aktiviteter och möjliggjort för barn och ungdomar att pröva på nya idrotter. Därtill har idrottsrörelsen fått värdefulla erfarenheter såväl för den dagliga verksamheten som för fortsatta satsningar inom Idrottslyftet. Det är dock svårt att bedöma om Handslaget lyckats infria det övergripande målet om att ”öppna dörrarna för fler”.

Flera av forskarnas utvärderingar visar att föreningarnas projekt ofta varit förhållandevis traditionella till sin utformning. De har visserligen öppnat sina dörrar, men främst för de barn och ungdomar som uppskattar och accepterar idrotten i sin traditionella form bestående av träning och tävling. Utöver detta konstaterar utredningen att RF:s utgångspunkt att varje specialidrottsförbund ska bestämma över sin egen idrott begränsat den centrala styrningen till ett minimum. Ett första problem med detta var att specialidrottsförbundens metoder för att fördela handslagsmedel varierade högst väsentligt. Ett andra problem var att de stora idrotterna fick bäst förutsättningar för att locka till sig ännu fler. Följden blev även att handslagspengarna i huvudsak kanaliserades till det relativt välmående idrottslivet i mer välbeställda kommuner.

Det fjärde bidrag som analyserades var statens stöd till elitidrotten. En mer ingående utvärdering visade sig svår att genomföra. Detta till följd av bristande information, avsaknad av forskning och att elitstöd ges i många och skilda former. Därtill saknas enligt utredningen preciserade och mätbara elitidrottsmål i statens idrottspolitik.

4.4 Övrigt idrottsstöd över statsbudgeten

Statens bidrag finansierar insatser mot dopning inom idrotten. Medlen används framför allt till att finansiera verksamheten för Dopingkommissionen och RF:s administrativa enhet i dopningsfrågor, den s.k. Antidopinggruppen. Därtill avsätts medel till bland annat Dopingsjourens förebyggande arbete och forsknings- och utvecklingsprojekt vid Dopinglaboratoriet vid Karolinska Universitetssjukhuset i Huddinge. Verksamheten vid laboratoriet är certifierad enligt det internationella samarbetsorganet WADA:s internationella standard för dopningkontroll och enligt kvalitetsstandarden ISO 9001:2000. Såväl verksamheten inom RF som vid laboratoriet följer de åtaganden som Sverige gjort genom att ratificera Antidopningskonventionerna i Europarådet och Unesco.

Stöd till idrottsforskning är en anslagspost inom statsanslaget. Dessa medel fördelas främst till Centrum för idrottsforskning (CIF) som finns vid Gymnastik- och idrottshögskolan (GIH). CIF har till uppgift att initiera, samordna, stödja och informera om forskning inom idrottens område. CIF regleras i förordning om Centrum för idrottsforskning (SFS 2002:787). Merparten av statens idrottsstöd utdelas inom ramen för statsanslaget Stöd till idrotten och genom bidrag från AB Svenska Spel. Idrottsrörelsen får även ett stöd i form av det statsbidrag som utgår till SISU Idrottsutbildarna för idrottsrörelsens ledar- och utbildningsverksamhet. För 2008 fick SISU Idrottsutbildarna statliga bidrag om 142 miljoner kronor.

4.5 Det regionala och lokala idrottsstödet

Landstingens bidrag till idrotten består huvudsakligen av stöd till RF:s distriktsidrottsförbund och uppgick 2006 till 93,8 miljoner kronor. Kommunernas föreningsstöd kan indelas i tre övergripande kategorier. Den första är kontantbidrag. Enligt Sveriges Kommuner och Landsting

förekommer ett 20-tal olika varianter av kontantbidrag i landets kommuner, varav de vanligaste utgör aktivitetsstöd, bidrag till ledarutbildningar och stöd till lokal- och anläggningskostnader. De totala årliga kontantbidragen till idrottsföreningar uppskattas till cirka en miljard kronor.

En andra kommunal stödform är subventioner i form av föreningslivets fria eller subventionerade nyttjande av lokaler, utrustning och material. Detta stöd uppskattas till cirka 3,5 miljarder kronor för idrottens del.

Den tredje stödkategorin utgörs av olika former av immateriellt stöd som kommunerna kan ge till föreningslivet som administrativt stöd för lokalbokningar, rådgivning och utbildningsinsatser. Till denna kategori hör även att kommuner kan bistå föreningar med personal, resurser och förlustgarantier vid större evenemang och sammankomster. Denna stödforms omfattning är mycket svår att värdera.

5 Utgångspunkter för idrottspolitiken

5.1 Idrottspolitikens tre grundstenar

Den nuvarande statliga idrottspolitikens mål och inriktning baseras på 1999 års idrottspolitiska riksdagsbeslut med anledning av propositionen En idrottspolitik för 2000-talet (prop. 1998/99:107). I propositionen föreslogs att statens idrottspolitik ska bygga på tre grundstenar.

Den första grundstenen är en strävan att uppmuntra och ge möjligheter till barns, ungdomars och vuxnas motion och idrott i syfte att främja en god folkhälsa. Utgångspunkten är att folkhälsa i sig är en viktig del av det svenska välfärdssamhället. Det ligger i hela samhällets intresse att främja människors möjlighet att utöva idrott och motion utifrån sina egna intressen och förutsättningar. Det är särskilt angeläget att tidigt ge barn och ungdomar goda motionsvanor för framtiden.

En viktig utgångspunkt för idrottspolitikens s.k. folkhälsomål är att idrott och motion inte enbart avgränsas till den verksamhet som idrottsrörelsen organiserar. Även spontana och oorganiserade motionsaktiviteter, friluftsliv och skolans utbildning i idrott och hälsa utgör exempel på verksamheter som kan stärka den svenska befolkningens allmänna hälsotillstånd. Idrottspolitikens folkhälsomål har en stor räckvidd och omfattar alltifrån den övergripande samhällsplaneringen till skolans verksamhet och stöd till frivilliga organisationer. Ansvar för att förverkliga politiken är delat mellan staten, kommunerna, idrottsrörelsen och de organisationer som bedriver friluftsliv- och främjandeverksamhet. Alla parter bör var för sig och i samverkan skapa goda förutsättningar för motionsaktiviteter för befolkningen.

Den andra grundstenen är mer inriktad på idrottsrörelsens egen verksamhet. Staten ska aktivt stödja en fri och självständig idrottsrörelse byggd på ideellt engagemang, som bedriver en bred verksamhet, som värnar om god etik, som ger lika förutsättningar för flickor och pojkar, kvinnor och män, som arbetar aktivt för integration samt värnar om demokratisk utveckling och delaktighet.

De etiska aspekterna konkretiseras genom att idrottens tävlingsregler bygger på ärlighet och rent spel och att idrottsrörelsen har ett viktigt

ansvar för att motverka dopning och olika former av drogmissbruk hos sina utövare. På motsvarande sätt preciseras de demokratiska aspekterna till medlemmarnas faktiska möjlighet till inflytande. Idrottsrörelsen bör fortsätta att kontinuerligt utveckla och förbättra sin verksamhet efter de aktivas behov och önskemål. Det är en viktig del av idrottsrörelsens demokratiska utveckling att varje människa kan påverka verksamheten såväl genom en demokratiskt organiserad mötesverksamhet som i den vardagliga träningen och tävlingen.

En utgångspunkt ska vara att alla – oavsett ålder, kön, sexuell läggning samt social, etnisk och kulturell bakgrund och funktionsnedsättning – ska vara lika välkomna i den idrottsliga gemenskapen. Idrottsrörelsens jämställdhetsarbete kan inte enbart bedömas utifrån den könsmässiga fördelningen i styrelser och på andra ledande befattningar, utan måste även innefatta kvinnors och mäns lika tillgång till lokaler, utrustning och ekonomiskt stöd för att utöva sin idrott.

Idrottspolitikens tredje grundsten handlar om statens relation till den kommersiella underhållningsidrotten, en idrott som skapar förströelse och glädje för många idrottsintresserade människor och som har en stark tillväxtpotential på arbetsmarknaden. Kommersiellt bedriven elitidrott har dock inte ansetts vara berättigad att subventioneras med offentliga medel.

5.2 Syftet med statens bidrag till idrottsrörelsen

I propositionen En idrottspolitik för 2000-talet (prop. 1998/99:107) sägs att staten som bidragsgivare inte till någon del ska ställa upp mål för idrottsrörelsens verksamhet. Däremot ska staten ange mål, syften och riktlinjer för sin bidragsgivning. Den principiella skillnaden är att staten formulerar målen och syftena för vad den vill uppnå med statsbidraget till idrotten medan idrottsrörelsen självständigt sätter målen för den egna verksamheten.

1. Enligt lagen (1995:361) om överlämnande av förvaltningsuppgifter till Sveriges Riksidrottsförbund prövar förbundet frågor om fördelning av statsbidrag till idrottsverksamhet. I förordningen (1999:1177) om statsbidrag till idrottsverksamhet preciseras syftet med statens bidrag till idrottsrörelsen. Statsbidraget ska enligt 4 § stödja verksamhet som bidrar till att utveckla barns och ungdomars intresse och benägenhet för motion och idrott samt deras möjligheter att utöva inflytande över och ta ansvar för sitt idrottande,
2. gör det möjligt för alla människor att utöva idrott och motion,
3. syftar till att ge kvinnor och män lika förutsättningar att delta i idrottsverksamhet,
4. främjar integration och god etik, och
5. bidrar till att väcka ett livslångt intresse för motion och därmed främjar en god hälsa hos alla människor.

Som förutsättningar anges vidare i 5 § att statsbidrag lämnas för att

1. utveckla barns och ungdomars samt funktionshindrades intresse för idrott samt deras möjligheter att få allsidig träning efter vars och ens fysiska och psykiska förutsättningar,

2. utveckla kvaliteten i idrottsrörelsens barn- och ungdomsverksamhet samt i idrottsverksamhet i övrigt så att verksamheten främjar en god etik, ökat deltagande, ideellt engagemang, jämställdhet och integration,
 3. möjliggöra förberedelser inför och deltagande i internationell tävlingsverksamhet, eller
 4. skapa bättre möjligheter för elitsatsande ungdomar att kombinera sin idrottsutövning med utbildning vid riksrekryterande idrottsgymnasier.
- I 6 § anges vilka organisationer som kan få statsbidrag. De är
1. specialidrottsförbund som är medlemmar i Sveriges Riksidrottsförbund för verksamhet enligt 5 § 2 och 3,
 2. lokala idrottsföreningar som är anslutna till Sveriges Riksidrottsförbund för verksamhet enligt 5 § 1 och 2,
 3. Sveriges Olympiska Kommitté för verksamhet enligt 5 § 3, och
 4. kommuner för verksamhet enligt 5 § 4.

5.3 Förvaltningslagen

När förvaltningsuppgifter utförs i privaträttslig regi, som fallet är med Sveriges Riksidrottsförbund (RF), är bestämmelserna i förvaltningslagen (1986:223) inte omedelbart tillämpliga. Av särskilda föreskrifter kan dock följa att vissa bestämmelser i lagen ska tillämpas. Den uppgift som RF har fått sig tilldelad enligt lagen (1995:361) om överlämnande av förvaltningsuppgifter till Sveriges Riksidrottsförbund, nämligen att pröva frågor om fördelning av statsbidrag till idrottsverksamhet, innefattar myndighetsutövning. I den funktionen utövar alltså förbundet verksamhet i en myndighets ställe. När uppgifter som innefattar myndighetsutövning överlämnas till privaträttsliga subjekt bör samma rättssäkra handläggning som gäller för myndigheter enligt förvaltningslagen även gälla för den offentliga verksamhet som har överlämnats (se avsnitt 8.1).

5.4 Konventioner antagna av FN

Barnkonventionen

Sverige ratificerade 1990 FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) och har därmed juridiskt förbundit sig att förverkliga den. Barnkonventionen innehåller följande fyra grundläggande principer. De ska vara styrande för tolkningen av övriga artiklar, men har också en egen självständig betydelse.

- Inget barn får diskrimineras på grund av härkomst, kön, religion, funktionshinder eller andra liknande skäl.
- Barnets bästa ska vara vägledande vid allt beslutsfattande och vid alla åtgärder som rör barn och unga.
- Barn och unga ska tillåtas att utvecklas i sin egen takt och utifrån sina egna förutsättningar.
- Barn och unga ska ges möjlighet att framföra och få respekt för sina åsikter i frågor som berör dem.

Dessutom slås fast att varje barn har rätt till vila och fritid, till lek och rekreation som är anpassad efter barnets ålder och som är tillgänglig för varje barn utan diskriminering. Med fritid avses tid och frihet att göra det de vill. Med rekreation avses aktiviteter som inte är obligatoriska, exempelvis föreningsidrott. Barnkonventionen är vägledande inom alla verksamhetsområden i samhället.

FN:s internationella konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Riksdagen beslutade i november 2008 att Sverige ska tillträda FN:s internationella konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Konventionen antogs av FN:s generalförsamling i december 2006. Vidare beslutades att Sverige ska tillträda ett fakultativt (frivilligt) protokoll till konventionen som innebär att den som anser att hans eller hennes rättigheter är kränkta har möjlighet att klaga till en övervakningskommitté. Konventionen tillhör de centrala konventionerna om mänskliga rättigheter men skapar inte i sig några nya rättigheter utan har till syfte att undanröja hinder för personer med funktionsnedsättning att åtnjuta sina mänskliga rättigheter.

För att göra det möjligt för personer med funktionsnedsättning att på samma villkor som andra delta i rekreations- och fritidsverksamhet och idrott ska konventionsstaterna vidta ändamålsenliga åtgärder för att

- a) uppmuntra och främja deltagande i största möjliga utsträckning av personer med funktionsnedsättning i allmänt tillgänglig idrottslig verksamhet på alla nivåer,
- b) säkerställa att personer med funktionsnedsättning har möjlighet att organisera, utveckla och delta i idrott och rekreation som är särskilt anpassade för personer med funktionsnedsättning och i detta syfte uppmuntra erbjudande av ändamålsenlig instruktion, utbildning och resurser på samma villkor som andra,
- c) säkerställa att personer med funktionsnedsättning har tillgång till idrottsanläggningar, rekreationsanläggningar och turistanläggningar,
- d) säkerställa att barn med funktionsnedsättning har lika möjligheter som andra barn att delta i lek, rekreation, fritidsverksamhet och idrott, däribland inom utbildningssystemet, samt
- e) säkerställa att personer med funktionsnedsättning har tillgång till service av personer och organ som ägnar sig åt att organisera rekreationsverksamhet, turism, fritidsverksamhet och idrott.

5.5 Forskning om barns och ungdomars föreningsidrottande

Barns och ungdomars deltagande

En utgångspunkt för statens stöd till idrotten är att barn och ungdomar i föreningen får en trygg social gemenskap som bidrar till att de skapar sig en egen identitet. De lär sig att respektera och umgås med andra människor, över generationsgränser liksom kulturella och etniska gränser. Genom ledarna och äldre aktiva kan barn och ungdomar skaffa sig posi-

tiva vuxna förebilder. Genom att aktivt främja en ökad integration i idrott mellan barn med funktionsnedsättning och andra barn ges barn och ungdomar bättre förutsättningar till en naturlig inställning till olika funktionshinder. De forskningsresultat som Idrottsstödsutredningen redovisar pekar på att idrottsrörelsen är mycket heterogen och att entydiga slutsatser i olika avseenden är svåra att dra.

Forskningen visar att idrotten har en mycket stark ställning hos barn och ungdomar. En betydande majoritet av dem är eller har varit medlemmar i en idrottsförening och de har en positiv inställning till verksamheten. Inom ungdomsgruppen har idrotten även en stark ställning som kommer till uttryck i besök vid idrottstävlingar och att de ser idrottsevenemang på TV.

Studier visar att nära 70 procent av barnen börjar träna i en idrottsförening före åtta års ålder. Drygt 20 procent anger att de var fem år eller yngre under det att mindre än 10 procent började träna efter elva års ålder. Mer än var tredje av de föreningsaktiva barnen och ungdomarna uppgav att de börjat tävla före åtta års ålder. Det förekommer även i allt större omfattning att barn börjar tävla i 5- till 6-årsåldern. Det är främst under de tidiga åren som barnen prövar på olika idrotter för att därefter koncentrera sig på en eller ett fåtal idrotter. Faktorer som kön, socioekonomi, geografi och etnisk bakgrund inverkar på ungas idrottsmönster. Det är alltså så att pojkar föreningsidrottar i större utsträckning än flickor. Enligt RF:s statistik tillhör exempelvis 62 procent av alla pojkar i åldern 13–20 år en idrottsförening jämfört med 51 procent av alla flickor i samma ålder. På motsvarande sätt ökar benägenheten att föreningsidrotta i takt med stigande hushållsinkomst.

När ungdomar tillfrågas varför de slutat att föreningsidrotta blir svaret vanligtvis att de förlorat intresset, fått andra intressen eller har brist på tid. I ytterst få fall upplever de att de slutat för att de "inte längre platsar". Det är tvärtom så att många ungdomar kan tänka sig att återgå till idrotten i föreningslivet.

Drygt 10 procent av alla ungdomar uppger att de aldrig tillhört en idrottsförening. De är i de flesta fall inte heller intresserade av att besöka idrottsevenemang eller se idrott på TV. Vissa av dem uppger emellertid att idrotten har en stor betydelse i deras liv. Den gruppen ungdomar kännetecknas i högre grad än övriga ungdomar av att de bor i invandratäta, segregerade bostadsområden, kommer från familjer med låg utbildning samt har föräldrar som i liten utsträckning själva varit idrottsaktiva.

Idrottsstödsutredningen pekar på att några generella slutsatser kan dras av forskningen om barn och ungdomars idrottande. En första slutsats är att föreningsidrotten har en stark ställning i de ungas liv. Idrotten intresserar och aktiverar – både som verksamhet och nöjesform. Ingen annan verksamhet kan jämföras med idrottens förmåga att locka barn och ungdomar till en aktiv fritid. Mer än åtta av tio ungdomar har någon gång före 20 års ålder tillhört en idrottsförening. Förutsättningarna är ofta goda för barn och ungdomar att pröva på olika idrotter och finna en eller ett par aktiviteter som de är beredda att fortsätta med. När barnidrotten övergår i ungdomsidrott börjar föreningarna att tappa medlemmar. Avhoppen ökar därefter i takt med stigande ålder.

En andra slutsats är, enligt Idrottsstödsutredningen, att det finns yttre samhällseliga faktorer som styr de ungas val att idrotta och i vilka former

det sker. Det är tydligt att kön, socioekonomi, etnicitet, familjeförhållanden, utbildning och geografi inverkar på barn och ungdomars delaktighet i föreningsidrotten. Att strukturella samhälliga ojämlikheter återspeglas inom idrotten vittnar om att idrottens tillgänglighet alltförst är ojämnt fördelat och att mycket arbete återstår innan föreningsidrotten förverkligat sitt mål om idrott åt alla.

En tredje slutsats som utredningen drar är att det råder en skillnad mellan idrottsrörelsens vision om den goda barn- och ungdomsidrotten och forskarsamfundets bild av idrottens praktik. I barnidrotten ska verksamheten enligt idrottsrörelsens uppfattning vara lekfull, allsidig och bygga på barnens egna behov och förutsättningar. Först senare, i ungdomsidrotten, ska tävlingsfostran successivt ges ökat spelrum – men endast under förutsättning att verksamheten stimulerar långsiktig idrottlig utveckling och motverkar utslagning.

Utredningen definierar begreppet föreningsfostran som en samlingsbeteckning för alla de specifika demokratiska värderingar, normer och ideal som följer av idrottsverksamhet organiserad i den ideella föreningens form. Föreningsfostran står för att idrottsrörelsen inte enbart ska utveckla specifika idrottsliga färdigheter utan även att barn och ungdomar ska känna delaktighet och kunna utvecklas utifrån sina egna förutsättningar och intressen. Tävlingsfostran definieras av utredaren som alla principer och värderingar som gäller för tävlingsidrottens interna logik. Det handlar om konsten att handskas med själva tävlandet: att bli jämförd med andra, vinna eller förlora. I tävlingsfostran ingår även etiska frågor om regelbrott, dopning och annat fusk. Både föreningsfostran och tävlingsfostran är grundläggande värden i ideellt organiserad idrottsutövning.

I forskarnas beskrivningar av barn- och ungdomsidrotten blir bilden till viss del en annan. Tävlingsfostran är redan i barnidrotten ett märkbart inslag. Resultatet blir en verksamhet där allvar och disciplin är överordnat lek och spontanitet och där selektion och rangordning tidigt accepteras som självklara principer i syfte att främja prestationer och resultat. Den extrema jakt på unga talanger i vissa elitföreningar som tidvis röner massmedial uppmärksamhet hör dock till ovanligheterna.

De ungdomar som slutar idrotta är i hög grad positiva till föreningsidrotten i allmänhet och anger att de gärna skulle vilja fortsätta i någon form. Dessvärre är detta emellertid i praktiken svårt eftersom det utbud som föreningsidrotten tillhandahåller ofta är mycket tränings- och tävlingsintensiv.

Idrottens tillgänglighet för barn och ungdomar med funktionsnedsättning

En viktig men ofta förbisedd fråga inom idrotten är vilka förutsättningar personer med fysiska eller psykiska funktionsnedsättningar har att ingå i den idrottsliga gemenskapen. Frågan kan belysas ur två perspektiv dels i vilken utsträckning idrotten i praktiken är tillgänglig för personer med funktionsnedsättning, dels om idrotten kan utgöra en miljö där personer med funktionsnedsättning får möjlighet att integreras med personer utan funktionsnedsättning.

Forskningen om idrottens tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning är mycket begränsad. Studier visar dock att unga med funktionsnedsättning är underrepresenterade inom föreningsidrotten och att de dessutom tenderar att sluta idrotta i större utsträckning. Det finns tydliga könsskillnader då pojkar med funktionsnedsättning i betydligt mindre utsträckning deltar i föreningsidrotten jämfört med andra pojkar, medan motsvarande skillnader bland flickor är marginella.

Studier visar även att det finns olika faktorer som begränsar möjligheterna att idrotta för personer med funktionsnedsättning. Som exempel konstateras att tillgängligheten på idrottsanläggningar ofta kan förbättras. Därtill kan det ibland vara svårt att finna ledsagare eller personliga assistenter som är villiga att delta i idrottsaktiviteter. I framförallt mindre orter kan det dessutom vara svårt att samla tillräckligt stora grupper av personer med funktionsnedsättning för att kunna bedriva gemensam tävlingsverksamhet.

När det gäller integrering av personer med funktionsnedsättning med personer utan funktionsnedsättning har Barnombudsmannen undersökt förekomsten av kommunala kultur- och fritidssatsningar för barn och ungdomar med funktionsnedsättning. Bland de tillfrågade kommunerna uppgav två tredjedelar att det förekom verksamheter för barn och ungdomar med funktionsnedsättning. Några vanliga exempel var ridning, simning, gymnastik och kampsport. Många av dessa aktiviteter var dock enbart till för barn och ungdomar med funktionsnedsättning. Ofta fanns ingen ambition att dessa barn skulle gå vidare till ordinarie grupper inom föreningarna. Det fanns dock även exempel på verksamheter där barn och ungdomar med funktionsnedsättning deltog på samma villkor som barn och ungdomar utan funktionsnedsättning.

6 Ett utökat mål och syfte med statens stöd till idrotten

Regeringens förslag: Statens mål och syften med bidraget till idrotten utökas på så sätt, att statsbidraget för barn och ungdomar ska lämnas till verksamhet som bedrivs ur ett barnrättsperspektiv och att målen och syftena kompletteras med att stöd även kan lämnas till verksamhet som stärker idrottsutövares internationella konkurrenskraft.

Regeringens bedömning: All verksamhet inom barn- och ungdomsidrotten bör vara förenlig med FN:s konvention om barnets rättigheter.

En samlad förbundsövergripande satsning bör göras för att stärka idrotters internationella konkurrenskraft. Idrottsrörelsen bör utarbeta riktlinjer för hur denna satsning ska utformas utifrån de mål och syften som regeringen och riksdagen beslutar.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Alla de instanser som har berört förslaget är positiva. Några pekar dock på att barnrättsperspektivet behöver preciseras. *Barnombudsmannen* anser att förslaget om att införa ett

barnrättsperspektiv i förordningen om statens stöd till idrotten bör kompletteras med särskilda medel för informationsinsatser inom idrottsrörelsen. *Ungdomsstyrelsen* anser att utredarens förslag bör kompletteras med ett ungdomsperspektiv (13–25 år). *Sveriges Riksidrottsförbund* (RF) anser att det måste vara upp till varje enskild förening att välja utformning av den idrottsliga aktiviteten, så länge som den tydligt redovisas så att barn, ungdomar och föräldrar vet vilka förutsättningar och krav som gäller och därmed kan göra ett medvetet val.

Kammarrätten i Jönköping saknar en beskrivning av eventuella negativa konsekvenser och kostnader som elitidrotten för med sig. *Statens folkhälsoinstitut* anser att det finns en risk med förslaget om elitidrott att toppidrott prioriteras framför breddidrott. *Umeå universitet* påpekar att staten först bör utreda motiven till och de önskvärda effekterna av ett specifikt elitidrottsstöd. *RF* ställer sig tveksamt till den uttalade inriktningen på resurssvaga idrotter utanför Sveriges Olympiska Kommitté (SOK). En effektiv elitsatsning måste, enligt RF, bygga på en bedömning av de olika idrotternas och elitaktivas ambition och potential. *SOK* ställer sig helt bakom förslaget att statens bidrag till idrotten ska ha som uttalat mål att stödja verksamheter som främjar idrottares internationella konkurrenskraft. *Svenska Simförbundet* anser att förslaget om att medel till elitidrott främst ska gå till resurssvaga idrotter som inte tillhör SOK är märkligt och ogrundat. *Samernas Svenska Idrottsförbund* menar att även samiska idrottsutövares internationella konkurrenskraft ska stödjas.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Statens stöd till idrotten ska främja flickors och pojkars, kvinnors och mäns motions- och idrottsaktiviteter. Ett viktigt syfte med statens idrottspolitik är att främja en aktiv livsstil, god hälsa och sunda vanor hos alla medborgare. Ett annat övergripande syfte är att alla människor ska ha lika förutsättningar att delta i idrottsaktiviteter samt att verksamheten ska främja integration, jämställdhet och god etik. Stödet ska ha tonvikt på barn- och ungdomsverksamhet, utgå från en bred och folkhälsoinriktad syn på idrott och motion samt lägga särskilt vikt vid att alla lika möjlighet att delta utifrån sina egna förutsättningar oavsett faktorer som ålder, kön, sexuell läggning samt social, etnisk och kulturell bakgrund och funktionsnedsättning.

En välplanerad elitidrottsverksamhet skapar betydande värden för Sverige som nation, för många medborgare som följer idrotten och leder till att framförallt flickor och pojkar får goda förebilder för sitt eget idrottande.

Statens mål och syften med bidraget till idrotten bör därför utökas på så sätt att statsbidraget ska stödja verksamhet för barn och ungdomar som bedrivs ur ett barnrättsperspektiv och kompletteras med att stöd även kan utgå till verksamhet som stärker idrottsutövares internationella konkurrenskraft.

Idrott på barns och ungdomars egna villkor

All verksamhet inom barn- och ungdomsidrotten som får statliga bidrag bör vara förenlig med FN:s konvention om barnets rättigheter. Ett

barnrättsperspektiv bör därför ligga till grund för statens stöd till idrotten. Idrotten är en betydelsefull arena för ett stort antal barn och ungdomar i Sverige. När idrotten fungerar som bäst bidrar den till att barns lika värde stärks och utvecklas. Ordet barnrättsperspektiv ska tolkas med utgångspunkt i barnkonventionen som utgår från respekten för den enskilda flickans eller pojkens fulla människovärde och att barndomen har ett egenvärde. Barnkonventionen förmedlar synen på barnet som en självständig individ med egna rättigheter och rätt att uttrycka sina synpunkter samtidigt som barnet har rätt till stöd och skydd. Att ha ett barnrättsperspektiv i sitt arbete innebär att idrottsföreningars styrelseledamöter och idrottsledare på olika nivåer bör sätta barnet i fokus och analysera vilka konsekvenser ett beslut eller en åtgärd får för ett barn eller en grupp av barn.

För att förstå vad ett barnrättsperspektiv innebär för den egna verksamheten och de egna beslutsprocesserna måste de ansvariga inom idrotten på olika nivåer ha kunskap om barnkonventionens innehåll och förståelse för dess tillämpning så att de kan omsätta barnrättsperspektivet i sina egna verksamheter.

Tävlings- och motionsidrott måste vidare utformas så att barn och ungdomar med funktionsnedsättningar är och känner sig inkluderade. Det innebär att barn och ungdomar med funktionsnedsättningar som kan tävla med barn och ungdomar utan funktionsnedsättningar bör uppmuntras och få stöd för att göra så. Regeringen anser mot denna bakgrund att det är angeläget att bidraget till barn- och ungdomsverksamheten används som stöd för verksamhet som bedrivs ur ett barnrättsperspektiv och att endast de idrottsföreningar som bedriver en verksamhet som är förenlig med barnkonventionen bör få ta del av det statliga stödet.

Insatser behöver göras för att precisera och informera om barnkonventionens närmare tillämpning på idrottens barn- och ungdomsverksamhet. Det bör ankomma på Sveriges Riksidrottsförbund (RF) att initiera sådana insatser.

En förstärkt elitsatsning

Stödet till elitidrotten är utformat på olika sätt och utgår via en rad skilda bidrag. Vissa bidrag är inriktade på elitidrottsliga aktiviteter och relativt enkla att identifiera, studera och utvärdera. Andra delar av stödet är betydligt svårare att följa, exempelvis när det gäller hur stor del av specialidrottsförbundens statsbidrag som används till elitidrott. Till detta ska läggas de talangsatsningar som görs utan uttalade krav på idrottsliga framgångar. Vid fördelning av stöd till elitidrott ska särskild hänsyn tas till EU:s statsstödsregler.

Regeringen beslutade i januari 2009, på RF:s begäran, att förbundet från idrottens andel av överskottet från AB Svenska Spels verksamhet under 2007 får disponera medel till en flerårig samlad förbundsövergripande och behovsprövad elitsatsning inom svensk idrott. Genom detta beslut har förutsättningarna förbättrats för att stärka olika idrotters internationella konkurrenskraft. En samlad satsning bör utformas så att alla idrotter ges rimliga grundförutsättningar att bedriva och utveckla elitverksamheten och därigenom skapa bättre möjligheter att kunna konkur-

rera på yppersta internationella nivå. En viktig utgångspunkt för satsningen bör vara att den tar hänsyn till befintliga resurser och kompletterar förbundens egna elitidrottsverksamheter och stimulerar dem till fortsatta insatser för att skapa egna intäkter från sponsring och annan verksamhet.

Satsningen på elitidrott måste göras samlat med beaktande av olika idrotters skilda förutsättningar och behov. Regeringen anser att den verksamhet som för närvarande sker med stöd av statliga bidrag till elitidrott genom Sveriges Riksidrottsförbund, Sveriges Olympiska Kommitté och Svenska Handikappidrottsförbundet måste samordnas bättre för att elitsatsningen ska ge full effekt. Genom den förstärkta elitsatsningen vill regeringen främja en ny elitorganisation där den samlade centrala kompetensen inom Sveriges Olympiska Kommitté, Svenska Handikappidrottsförbundet och Sveriges Riksidrottsförbund ska tas tillvara och vidareutvecklas. Det bör ankomma på idrottsrörelsen att utarbeta riktlinjer för hur denna satsning ska utformas utifrån de mål och syften som regering och riksdag beslutar. Regeringen kommer att noga följa utvecklingen och även framgent överväga behovet av eventuella förändringar i den nuvarande bidragsstrukturen.

7 Utformning och inriktning av statens stöd till idrotten

Regeringens bedömning: Staten bör ange de mål och syften som staten har med sin bidragsgivning. Idrotten bör även i fortsättningen själv lägga fast målen för sin verksamhet.

Utredningens bedömning överensstämmer i huvudsak med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Alla instanser som berört frågan är i allt väsentligt positiva till bedömningen. Några instanser pekar på vikten av att mål, syften och riktlinjer är mätbara för att kunna utvärderas. Remissinstanserna redovisar däremot skilda uppfattningar om de principer som Sveriges Riksidrottsförbund (RF) tillämpar vid fördelning av statens stöd i första hand rörande fördelningen av basbidraget till specialidrottsförbunden och riktlinjerna för det lokala aktivitetsstödet (LOK).

Umeå universitet anser att förslaget om stödformer och villkor är avhängigt vilken eller vilka organisationer som ska kunna få ta del av stödet samt att de fördelningsprinciper RF använder idag inte står i samklang med de mål staten satt upp för sitt stöd. *RF* är kritiskt till förslaget att nuvarande ordning ska bestå. *Sveriges Olympiska Kommitté (SOK)* och *Svenska Konståkningsförbundet* delar utredningens slutsats att bidraget till SOK ska förbli särredovisat och fastställt av regeringen. *Svenska Bordtennisförbundet* delar utredningens uppfattning att basbidraget till specialidrottsförbunden inte stämmer överens med statens syften. När det gäller LOK-stödet anser förbundet att stödet bör omprövas alternativt att andra kriterier för fördelningen tillämpas.

Svenska Dövidrottsförbundet anser att Paralympics och Deaflympics i bidragshänseende ska behandlas lika. *Svenska Fotbollförbundet* och *Svenska Handbollförbundet* anser att förbund med god självfinansiering likväl ska få bidrag i relation till omfattningen av verksamheten. *Svenska Fäktförbundet* anser att det lokala aktivitetsstödet bör utformas på samma sätt som många kommuner gör, dvs. begränsar möjligheterna att för enskilda barn och ungdomar få stöd för alltför många aktiviteter per vecka i samma idrott. Vidare bör stödet till de äldre ungdomarna öka och utformas så att det på bättre sätt kan ge stöd till individuella idrotter.

Svenska Handikappidrottsförbundet påpekar att förbundet har ett samordningsansvar för de idrottsutövare som tränar och tävlar på högsta världsnivå och pekar på behovet av tillskott på resurser i samma proportion som de idrottsutövare som deltar vid olympiska spel. *Svenska Innebandyförbundet* anser att det borde finnas möjlighet att minska antalet stödformer och dessutom minska öronmärkningen av stödet. *Svenska Judo förbundet* anser att det är bra att minska antalet stödformer under förutsättning att det totala stödet inte minskar. *Svenska Konståkningsförbundet* menar att de föreningar och idrotter som erbjuder riktad verksamhet för barn från 3 till 4 års ålder bör få del av LOK-stöd. *Svenska Mångkampsförbundet* anser att nuvarande fördelningssystem för basbidraget gynnar stora idrotter på bekostnad av de små samt också gynnar förbund med stora kommersiella intäkter. Även om idrotten ska ha så stor frihet och självständighet som möjligt ska staten inte vara förhindrad att närmare ange hur basbidraget bör fördelas för att uppnå övergripande syften. *Svenska Simförbundet* delar uppfattningen att lagidrotter gynnas av dagen system men delar inte uppfattningen att resurssvaga förbund generellt missgynnas. *Svenska Triathlonförbundet* stödjer inte utredarens bedömning att nuvarande bidragsstruktur bör bestå.

Skälen för regeringens bedömning: Dagens ansvarsfördelning mellan staten och idrottsrörelsen baseras på 1999 års idrottspolitiska beslut. Principen är att staten ställer upp mål och riktlinjer för sin bidragsgivning medan idrottsrörelsen, inom de ramar som regeringen beslutar, tar ansvar för anslaget närmare fördelning och redovisar resultat inom områden som regeringen efterfrågar. Att staten i huvudsak begränsar sin roll till att ange mål och syften för sin bidragsgivning är en markering av idrottsrörelsens självständighet. Under senare år har detta även kommit till uttryck i form av ett minskat antal anslagposter i statsanslaget och färre återrapporteringskrav.

Statens stöd till idrotten inklusive medlen från AB Svenska Spel är i dag uppdelat på olika bidragsslag. Av anslagsposterna inom statsanslaget är bidraget till verksamhet av gemensam natur ett organisationsbidrag, alltså en bidragsform med huvudsakligt syfte att stödja ideella organisationers existens och kärnverksamhet. Merparten av medlen fördelas av Sveriges Riksidrottsförbund (RF) som s.k. basbidrag till specialidrottsförbunden. Statens målformuleringar för organisationsbidraget är övergripande och resultatstyrningen låg.

Fyra övriga anslagposter avser stöd till att motverka dopning, till idrottsforskning, riksidrottsgymnasier samt olympisk och paralympisk verksamhet. Gemensamt för dessa poster är att de är riktade till särskilt utpekade områden och även innehåller bidrag till andra mottagare än RF

och dess medlemsförbund. Slutligen reserveras årligen medel för bidrag till internationellt samarbete m.m. Medlen ställs till Kammarkollegiets disposition och betalas ut i enlighet med särskilda regeringsbeslut.

Av bidragen från AB Svenska Spel går idrottens andel av överskottet från bolaget till det lokala föreningslivets barn- och ungdomsverksamhet i form av ett verksamhetsbidrag. Den särskilda satsningen Idrottslyftet har karaktären av en tidsmässigt avgränsad verksamhet under mandatperioden. RF har stor frihet att självständigt utforma mål, syften, inriktning och prioriteringar för satsningen. Från AB Svenska Spel tillförs RF därutöver årligen 60 miljoner kronor i form av ett generellt bidrag. Bidraget lämnas utan att några villkor för dess användning.

Regeringen bedömer att en omvandling till ett stabilt finansieringssystem över statsbudgeten kommer innebära att de nuvarande bidragsslagen kan begränsas ytterligare. För huvuddelen av bidragsgivningen finns endast övergripande målformuleringar och få villkor angivna samtidigt som idrottsrörelsen har betydande möjligheter att påverka såväl bidragens utformning som pengarnas fördelning.

Den nu gällande principiella ansvarsfördelningen mellan staten och idrottsrörelsen bör ligga fast. Riksdag och regering anger vad staten vill uppnå med stödet till idrottsrörelsen och vilka resurser som ställs till förfogande medan idrottsrörelsen bör ha frihet att avgöra hur målen och syftena ska förverkligas.

8 Sveriges Riksidrottsförbunds fördelning av bidrag

8.1 Förvaltningslagens tillämplighet

Regeringens bedömning: När det gäller förvaltningslagen bör 11 och 12 §§ om jäv, 16 och 17 §§ om en parts rätt att få del av uppgifter, 20 § om motiveringen av beslut och 21 § om underrättelse om beslut vara tillämpliga på Sveriges Riksidrottsförbunds verksamhet.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Förslaget stöds av de instanser som berört förslaget. *Umeå universitet* anser dock att idrottens interna organisering bör utredas ytterligare om Sveriges Riksidrottsförbund (RF) även fortsättningsvis ska kunna agera i myndighets ställe. *RF* menar att det inte är självklart att RF agerar i myndighets ställe.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt lagen (1995:361) om överlämnande av förvaltningsuppgifter till Sveriges Riksidrottsförbund prövar RF frågor om fördelning av statsbidrag till idrottsverksamhet i enlighet med vad regeringen bestämmer. Denna uppgift utgör myndighetsutövning.

RF är ett privaträttsligt subjekt. Det innebär att förvaltningslagen (1986:223) inte är direkt tillämplig på RF:s verksamhet att fördela bidrag. För att samma rättsäkra handläggning som gäller enligt förvalt-

ningslagen för myndigheter ska gälla i RF:s verksamhet med fördelning av statsbidrag bör ett antal bestämmelser i lagen göras tillämpliga på handläggningen av bidrag (se avsnitt 5.3). De bestämmelser i förvaltningslagen som kan bli aktuella blir då inte tillämpliga på de frågor som rör RF i egenskap av paraplyorganisation för svensk idrott.

Bestämmelserna i 11 och 12 §§ förvaltningslagen om jäv är ett uttryck för den objektivitetsprincip som är grundlagsfäst och som innebär att myndigheter ska iaktta saklighet och opartiskhet och beakta allas likhet inför lagen (1 kap. 9 § regeringsformen). Reglerna syftar till att undvika sådana intressekonflikter för företrädare för myndigheter som gör att sakligheten och opartiskheten vid myndighetens beslutsfattande kan sättas i fråga.

Bestämmelserna i 16 och 17 §§ förvaltningslagen om en parts rätt att få del av uppgifter ger parten rätt att få del av utredningsmaterialet i ärendet, dvs. de uppgifter som kan komma att ligga till grund för beslutet. Parten har även en rätt att yttra sig över det som har tillförts ärendet. RF blir därmed skyldigt att kommunicera allt material med sökanden som finns i ärendet och som inte har tillförts ärendet av sökanden själv. Det finns också undantag från denna huvudregel, då materialet inte behöver kommuniceras med sökanden. Så kan vara fallet om beslutet inte går sökanden emot eller om uppgiften saknar betydelse. Bestämmelserna syftar till att garantera att ett ärende inte avgörs till en parts nackdel, utan att parten har fått del av det material som beslutet grundas på.

Bestämmelserna i 20 § förvaltningslagen om motivering av beslut syftar till att garantera att ärendena prövas omsorgsfullt, sakligt och enhetligt. För den enskilde är det ofta viktigt att få veta på vilka grunder en ansökan har avslagits. Det finns enligt paragrafen inte någon skyldighet att motivera beslut som inte har gått sökanden emot.

Bestämmelserna i 21 § förvaltningslagen om underrättelse om beslut bör självklart gälla vid RF:s handläggning.

En tillämpning av bestämmelserna i 11, 12, 16, 17, 20 och 21 §§ förvaltningslagen på RF:s verksamhet att besluta om fördelning av statsbidrag bidrar till att stärka förtroendet för den handläggning som anförtrotts RF. Paragraferna kan göras tillämpliga genom att en hänvisning till dem införs i förordningen (1999:1177) om statsbidrag till idrottsverksamhet.

8.2 Fördelning av statligt stöd till idrottsverksamhet

Regeringens bedömning: Nuvarande ordning att Sveriges Riksidrottsförbund fördelar statens stöd till idrotten bör bestå.

Utredningens bedömning är att det finns principiella problem förknippade med att organisationer utanför Sveriges Riksidrottsförbund (RF) inte kan beviljas statligt stöd för idrottsverksamhet. Konsekvenserna av ett slopat krav på RF-medlemskap för att få del av det statliga stödet bör därför utredas närmare.

Remissinstanserna: Flera idrottsförbund menar att stöd till motions- och idrottsverksamhet som bedrivs av en organisation som inte är medlem i RF i så fall måste finansieras på annat sätt. *RF:s* uppfattning är att dagens idrottsstöd är dimensionerat, och därför bör uppfattas, som ett stöd till den inom RF organiserade idrottsrörelsen. *Svenska Fotbollförbundet* anser att allt stöd till idrott och friluftsliv ska gå till RF för att det enbart ska göras en enda totalbedömning av fördelningen, oavsett om man är medlem i RF eller inte. *Samernas Svenska Idrottsförbund* vill bli bidragsmottagare av statens stöd till idrotten men menar att beredning och fördelning av medel för samisk idrott i första hand ska ske inom det samiska samhället och det folkvalda organet Sametinget.

Skälen för regeringens bedömning: Verksamhet som innehåller motion och idrott finns på skolområdet, vid privata och kommunala gym samt inom ett stort antal idrottsorganisationer. Under en stor del av 1900-talet fördelade RF även statligt stöd till utomstående idrotts- och friluftorganisationer. Sedan 2000 förmedlar RF sådant statligt stöd enbart till de egna medlemsförbunden och till Sveriges Olympiska Kommitté.

Principen att endast idrottsorganisationer som är anslutna till RF eller dess medlemsförbund är bidragsberättigade innebär att stödet är lätt-administrerat och förutsägbart. Med en enad idrottsrörelse under ett gemensamt riksförbund skapas de nödvändiga organisatoriska förutsättningarna för att staten ska kunna delegera ansvar och inflytande i anslagsfrågor till idrottens egen organisation. Idrotten får då också själv definiera vilka organisationer som bedriver idrott och vilka som inte gör det.

RF samlar det stora flertalet av landets idrottsorganisationer. Några specialidrottsförbund (SF) som exempelvis Svenska Budo & Kampsportsförbundet har dessutom utökat antalet sektioner och organiserar därigenom fler idrotter. Det finns dock organisationer som av olika skäl står utanför och därmed är exkluderade från statens stöd till idrott. Några av dessa har nekats inträde i RF eftersom de inte uppfyller ett eller flera av RF:s villkor för medlemskap. Friskis&Svettis Riksråd har nekats inträde i RF under 1990-talet med hänvisning till att dess verksamhet var för nära besläktad med Gymnastikförbundets. De lokala föreningarna är dock anslutna till olika SF – merparten tillhör Svenska Friidrottsförbundet – vilket ger dem tillgång till statligt lokalt aktivitetsstöd och kommuners subventionerade anläggningar. Andra organisationer vill inte ingå i RF-kollektivet men vissa får trots det statligt stöd för idrottsverksamhet, exempelvis Förbundet Aktiv Ungdom och Samernas Svenska Idrottsförbund, via Ungdomsstyrelsen respektive Sametinget.

Ett förändrat system med innebörden att statens stöd till idrott även ska kunna ges till utanförstående organisationer kan innebära att regeringen själv måste avgöra vilka aktiviteter som ska anses berättigade till stöd vilket skulle kunna begränsa idrottsrörelsens självständighet och vilja till utveckling av idrottsbegreppet. Den nuvarande ordningen förutsätter emellertid att RF har en generös inställning till att acceptera nya medlemmar och att olika SF även i fortsättningen visar en öppenhet mot nya idrotter, grenar och stilar. Det är vidare viktigt att idrottens

organisationer i sin användning av statliga bidrag inte otillbörligen snedvrider konkurrensen med utomstående näringsidkare. Mot den bakgrunden bedömer regeringen att nuvarande ordning med RF som bidragsfördelande instans, i enlighet med vad regeringen bestämmer, tills vidare bör bestå. Prop. 2008/09:126

9 Uppföljning av statens stöd till idrotten

9.1 Centrum för idrottsforskning vid Gymnastik- och idrottshögskolan får till uppgift att följa upp statens stöd till idrotten

Regeringens bedömning: Centrum för idrottsforskning (CIF) bör ansvara för att genomföra en regelbunden och långsiktig uppföljning av statens idrottsstöd. Uppföljningen bör göras i form av en fortlöpande bevakning av det statliga idrottsstödet betydelse utifrån ett antal indikatorer, fördjupade analyser och kompletterande forskning samt genom en bevakning av forskningsresultat med relevans för statens stöd till idrotten. CIF bedöms behöva komplettera och bredda kompetensen i sin organisation för att kunna följa upp statens stöd till idrotten.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Alla instanser som yttrat sig tillstyrker förslagen om att statens stöd utvärderas. *Statens folkhälsoinstitut* anser att det är av stor vikt att följa upp att statens stöd även tilldelas särskilt utsatta grupper. *Statskontoret* tillstyrker förslagen om ett nytt uppföljningssystem för idrottspolitikerna samt att en från idrottsrörelsen fristående aktör ansvarar för att utvärdera idrottspolitikens resultat och för att bedöma idrottspolitikens effekter. *Gymnastik- och idrottshögskolan* stödjer förslaget om en fristående utvärderingsenhet.

Av de instanser som yttrat sig över förslaget om att Centrum för idrottsforskning (CIF) får i uppdrag att utvärdera statens stöd till idrotten tillstyrker flertalet i huvudsak förslaget. Några instanser menar dock att det är en brist att det saknas färdiga förslag till indikatorer. Om CIF får den föreslagna rollen anser vissa instanser att det krävs ett resurstillskott. *Gymnastik- och idrottshögskolan* anser att det är rimligt att RF:s ledamöter fortsatt kvarstår i styrelsen. *Centrum för idrottsforskning* instämmer i detta och menar att det finns förutsättningar att utöka CIF:s nuvarande uppdrag med det föreslagna tilläggsuppdraget. CIF har mycket god kompetens för ”kontinuerlig bevakning av forskningsresultat med relevans för statens stöd till idrotten” och har ett stort nätverk att tillgå för ”fördjupade analyser och kompletterande forskning”. CIF anser att det bör säkerställas att det även fortsättningsvis finns specialkunskap om den organiserade idrotten i CIF:s styrelse. *Sveriges Riksidrottsförbund (RF)* och *Svenska Simförbundet* motsätter sig förslaget att ge CIF huvudansvaret för utvärdering av idrottsstödet. RF

anser i stället att det är viktigt att CIF fortsätter att fokusera på sin huvuduppgift, att vara ett stödjande organ för idrottsforskningen i landet och att utveckla sitt samarbete med idrottsrörelsen. *Svenska Innebandyförbundet* anser att det finns svårigheter i hur man ska mäta de olika målområdena samt hur man ska kunna urskilja vad som är effekter av statens stöd till idrotten och vad som är effekter av andra medel och resurser.

Skälen för regeringens bedömning: De statliga målen för idrottspolitiken är till sin natur övergripande och långsiktiga. Den statliga styrningen av statsbidraget är generell utan detaljstyrning. Det är därför mer lämpligt att tala om en långsiktig uppföljning av stödets betydelse än om utvärdering.

En regelbunden och långsiktig uppföljning av stödets betydelse är viktiga inslag i all statlig bidragsgivning och gör det möjligt att bedöma om verksamhetens resultat och effekter är i enlighet med stödets mål och syften. Dagens system för uppföljning av idrottspolitiken bygger i huvudsak på att Sveriges Riksidrottsförbund (RF) förser regeringen med kvantitativa uppgifter om stödets fördelning och effekter. Detta system bör utvecklas så att en tydlig ansvars- och arbetsfördelning mellan idrottsrörelsen och staten skapas. RF ska ansvara för att återskoppla till regeringen hur statsbidraget till idrotten fördelats och använts. Återskopplingen ska ha sin utgångspunkt i olika bidragsformers mål eller syften och huvudsakligen baseras på kvantitativa mått. Staten ska själv ansvara för att följa upp och analysera om idrottspolitikens mål och syften uppnåts. Analysen ska ha sin utgångspunkt i målen för statens stöd till idrotten och innehålla kvalitativa bedömningar av stödets resultat och betydelse. Regeringen anser att en förutsättning för att staten ska kunna medge stor självständighet till idrottsrörelsen i fördelningen av statens idrottsstöd är att detta balanseras av att staten själv åtar sig att bedöma bidragets betydelse för idrottspolitiken.

Indikatorer för verksamhetsuppföljningen

Indikatorer har blivit ett allt vanligare instrument för uppföljning av offentlig förvaltning. En indikator är ett kvantitativt mått som förenklar sammanhang och underlättar förståelsen för en ofta komplex verklighet. Indikatorer kan användas på många sätt. De kan utnyttjas för att studera samhällsvillkor för olika grupper, skapa underlag för politiska beslut eller för att följa upp resultat i relation till uppsatta mål. En indikator kan endast ange ett tillstånd. Detta tillstånd måste därefter bedömas och tolkas utifrån ett större sammanhang. I denna analysprocess kan fördjupad analys och kompletterande forskning vara nödvändigt.

Regeringen anser att ett uppföljningssystem ska tas fram av Centrum för idrottsforskning (CIF) baserat på en uppsättning indikatorer, liktydigt med ett antal kvantifierbara och mätbara mått, vilka ska spegla tillstånd och förändringsprocesser. Indikatorsystemet bör ha följande övergripande kännetecken.

- Indikatorerna ska vara direkt relaterade till syftena med statens stöd till idrotten.

- Uppföljning av indikatorer bör göras fortlöpande och sammanställas minst en gång om året. Prop. 2008/09:126
- Indikatorerna ska tillgodose olika intressenters perspektiv och behov.
- Såväl utformningen som analysen av indikatorerna ska integrera ett funktionsnedsättnings-, jämställdhets-, integrations- och barnrättsperspektiv.
- De data som utgör grunden för indikatorerna bör i första hand hämtas från befintlig statistik och redan existerande rapporteringsrutiner.

Regeringen anser att följande målområden ska anges för indikatorer för uppföljning av statens stöd till idrotten.

- Idrotten som folkrörelse.
- Idrottens betydelse för folkhälsan.
- Alla flickors och pojkars, kvinnors och mäns lika förutsättningar till deltagande.
- Skolning i demokrati, ansvarstagande och etik.
- Idrotters internationella konkurrenskraft.

Ett fortsatt arbete bör inriktas mot att fastställa en uppsättning balanserade indikatorer som täcker idrottspolitikens fem målområden.

Centrum för idrottsforskning vid Gymnastik- och idrottshögskolan får till uppgift att följa upp statens stöd till idrotten

Utöver en årlig rapportering baserad på indikatorer, bör uppföljningssystemet inkludera förutsättningar för fördjupad analys och forskning kring de förhållanden som belyses. Detta kan ske genom forskningsuppdrag inom olika teman eller i form av periodiskt återkommande fördjupade rapporter. Vidare bör uppföljningssystemet kompletteras med information om övrig aktuell forskning och statistik av betydelse för statens stöd till idrotten.

Politikens inriktning kan komma att förändras vilket kan skapa behov av att utveckla nya eller kompletterande indikatorer och målområden. Även tillgången på data kan förändras vilket kan påverka förutsättningarna för att mäta olika aspekter av idrottsrörelsens verksamhet. Den organisation som ska svara för uppföljningssystemet måste kunna hantera de utvalda indikatorerna och forskningsinsatserna, utveckla mätinstrumenten, ha kapacitet att genomföra uppföljningarna långsiktigt samt ha god sakkunskap om idrottssektorn. Regeringen anser att uppföljningsverksamhetens alla delar – från bearbetning och analys av data till kompletterande forskningsinsatser och rapportering – bör hanteras av en och samma organisation. Inte minst av effektivitetsskäl bör inte administrationen av indikatorsystemet placeras i en organisation medan revideringen av indikatorerna utförs på annat håll. Mot denna bakgrund avser regeringen att lägga ansvaret för att regelbundet och långsiktigt följa upp statens stöd till idrotten på Centrum för idrottsforskning (CIF).

CIF är statens sektorsorgan för forskning på idrottens område. CIF finns vid Gymnastik- och idrottshögskolan och har till uppgift att initiera, samordna, stödja och informera om forskning på idrottens område. Verksamheten vid CIF regleras i förordning om Centrum för idrottsforskning (SFS 2002:787). Enligt förordningen leds Centrum för

idrottsforskning av en styrelse med en ordförande som utses av regeringen och 13 andra ledamöter varav två ledamöter utses av Riksidrottsförbundet samt en ledamot av Gymnastik- och idrottshögskolan. Resterande ledamöter utses av lärosäten enligt en ordning som anges i förordningen.

En förutsättning för att CIF ska kunna bedriva en kvalitativ uppföljningsverksamhet är ett fortsatt nära samarbete med idrottsrörelsen. Regeringen anser att Sveriges Riksidrottsförbunds representation i styrelsen är viktig. CIF är redan idag väl förtrogen med idrottens utveckling och har således goda förutsättningar att förse såväl regeringen med kunskap om det statliga idrottsstödet betydelse som att bli ett ännu viktigare stöd i idrottsrörelsens eget utvecklingsarbete. Regeringen bedömer dock att CIF behöver komplettera och bredda kompetensen i sin organisation för att kunna följa upp statens stöd till idrotten.

9.2 Sveriges Riksidrottsförbunds återrapportering

Regeringens bedömning: Sveriges Riksidrottsförbunds återrapportering bör vara inriktad på kvantitativa resultatmått. I tidsbegränsade och särskilt utpekade satsningar bör dock alltid medel för kvalitativa och oberoende utvärderingar ingå när bidrag beviljas.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Några instanser pekar på att Sveriges Riksidrottsförbunds (RF) återrapportering måste utvecklas. *RF* anser att förbundet som förmedlare av stödet har en skyldighet att rapportera hur stödet använts. *RF* betonar det både självklara och positiva i att såväl hanteringen av stödet som verksamhetens resultat utvärderas externt. Detta är inte minst viktigt för idrottsrörelsens eget utvecklingsarbete. Återrapporteringskraven måste sättas på en rimlig nivå. *Svenska Bordtennisförbundet* anser att *RF* måste effektivisera sitt arbete och hitta en modell för återrapportering som gör det möjligt för staten att bedöma om syftet med stödet nåtts. *Svenska Fotbollförbundet* anser att *RF*:s återrapportering inte får medföra en tyngande byråkrati som slukar resurser.

Skälen för regeringens bedömning: Återrapporteringskrav ska utformas för samtliga bidragsformer och ha sin utgångspunkt i de olika bidragens ändamål. De ska huvudsakligen baseras på kvantitativa mått. En god ekonomisk redovisning ska vara ett självklart krav. Redovisningarna bör så långt det är möjligt inkludera kön och ålder som indelningsgrund. Även principerna för *RF*:s fördelning av olika bidrag ska återrapporteras. En strävan bör vara att återrapporteringskraven ska vara entydiga och enkla att samla in. Återrapporteringskraven bör utformas med hänsyn till de indikatorer som ska tas fram. Regeringen anser att Centrum för idrottsforskning i den kommande uppföljningen av statens stöd till idrotten i nära dialog med samtliga berörda parter bör

10 Riksrekryterande idrottsgymnasier

Regeringens bedömning: Även fristående gymnasieskolor bör kunna få del av statens stöd till specialidrott vid riksidsidrottsgymnasier.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Statens skolverk* anser att även fristående gymnasieskolor ska kunna komma ifråga då riksidsidrottsgymnasier utses. *Göteborgs universitet* anser att en påtaglig brist är att utredningen inte alls beaktar det stora antalet regionala och lokala idrottsgymnasier samt elitidrottarens bristande möjligheter att kombinera idrott med högskolestudier. *Mittuniversitetet* anser att elitidrottsstödet även bör omfatta möjligheter för elitidrottare att kombinera idrottandet med studier. *Sveriges Riksidrottsförbund* anser att en konsekvensanalys behöver göras innan fristående skolor ges tillstånd att erbjuda spetsutbildningar i likhet med den riksrekryterande idrottsgymnasieverksamheten. *Svenskt Utvecklingscentrum för Handikappidrott* pekar på att enligt nuvarande skolförordning eller motsvarande undantas talangfulla idrottare med utvecklingsstörning möjligheter att studera på ett riksidsidrottsgymnasium såsom andra elever kan få möjlighet till.

Skälen för regeringens bedömning: Syftet med stödet till riksidsidrottsgymnasier är att underlätta för ungdomar att kombinera en elitsatsning inom idrott med gymnasiestudier. Systemet med riksidsidrottsgymnasier kan både vara en strategi för att främja talangutveckling inom elitidrotten och ett sätt att motivera unga med stort idrottsintresse att fullfölja en gymnasieutbildning. Det är positivt att idrottsrörelsen nu ser över utformningen av sina riksidsidrottsgymnasier och undersöker andra former för att kombinera elitidrott och studier. Detta gäller på såväl gymnasial- som högskolenivå. Förändringar av det nuvarande systemet bör dock inte göras utan en större översyn av verksamheten och en ingående konsekvensanalys, inte minst för berörda kommuner.

I ett avseende framstår dock nuvarande regelverk som så begränsande att en ändring trots allt inte bör avvaktas. Enligt 6 § 4 förordningen (1999:1177) om statsbidrag till idrottsverksamhet kan endast kommunala huvudmän tilldelas statsbidrag för riksidsidrottsgymnasier. Fristående gymnasieskolor är således exkluderade. Regeringen anser att även fristående gymnasieskolor bör kunna komma ifråga då riksidsidrottsgymnasier utses och därigenom få del av statens stöd till specialidrott.

Regeringens bedömning: Det är viktigt att främja att internationella idrottsevenemang arrangeras i Sverige, särskilt sådana evenemang som bidrar till att idrottsliga och andra positiva värden uppstår.

Utredningen: Frågan har inte behandlats av Idrottsstödsutredningen. Utredningen om alternativa modeller för ytterligare gemensam marknadsföring av Sverige som resmål har i sitt betänkande Tillväxt genom turistnäringen (SOU 2007:32) föreslagit att en särskild evenemangsorganisation bildas som kan ge kompetensstöd och ekonomiskt stöd till arrangörer av vissa evenemang. Detta betänkande har inte remitterats men frågor om internationella evenemang bereds i Regeringskansliet, i samarbete med Sveriges Riksidrottsförbund, Nutek och Visit Sweden AB.

Remissinstanserna: Endast *Svenska Scoutrådet* har berört frågan och menar att en föreslagen förbundsövergripande satsningen på att öka svensk idrotts internationella konkurrenskraft bör kopplas till den statliga politiken om stöd för stora internationella sport- och ungdomsarrangemang.

Skälen för regeringens bedömning: Behovet av stöd till arrangörer för att fler internationella evenemang inom skilda områden ska förläggas i Sverige har uppmärksamats i olika sammanhang. Den internationella konkurrensen om att få internationella evenemang till Sverige är särskilt påtaglig inom idrottsområdet. Arbetet med att skapa förbättrade förutsättningar för idrotten bör prioriteras och de erfarenheter som erhålls kan även vara till nytta inom andra områden.

Sverige har goda förutsättningar att genomföra stora internationella idrottsevenemang. En väl utbyggd infrastruktur i form av bra idrottsanläggningar, bra service, hög säkerhet och många språkkunniga invånare gör Sverige till ett attraktivt land för arrangörer av sådana evenemang. Svenska idrottsorganisationer har ett gott rykte och är duktiga arrangörer. Våra elitidrottare är viktiga ambassadörer för landet och genom samarbete med svenska företag kan Sverige marknadsföras i samband med stora idrottsevenemang. Positiva effekter uppstår för den idrottsverksamhet som berörs. Ett utvecklat främjande kan bidra till ökad kunskap, förtydligat ansvar och leda till ett närmare samarbete mellan idrottsrörelsen, turistnäringen, det allmänna och andra intressenter. Det är viktigt att evenemang uppvisar en ekonomi i balans och att miljöaspekter har beaktats. En ansvarig arrangör, vanligtvis en idrottsorganisation, måste kunna visa på en god organisatorisk och teknisk kompetens att arrangera evenemang av detta slag. Vidare måste behövliga arenor finnas på plats eller vara planerade och finansierade. Befintlig infrastruktur bör i allt väsentligt kunna utnyttjas. Det är viktigt att särskilt främja sådan verksamhet som bidrar till att idrottsliga och andra positiva värden uppstår. Regeringen anser att ett långsiktigt, strategiskt samarbete mellan staten, idrottsorganisationerna och på sikt kommunerna, turistnäringen och andra intressenter bör inledas för att bygga upp en nationell kompetens. Avsikten är att samarbetet ska vara ett stöd för främst idrottens organisationer inför och under en kandidatur för att få stora

12 Framtida statlig finansiering av svensk idrott

Regeringens förslag: Det bidrag till svensk idrott som beräknas som en andel av det totala överskottet från AB Svenska Spel upphör och ersätts av ett stabilt och förutsägbart bidrag inom ramen för ett förhöjt statsanslag. Motsvarande princip ska gälla för den andel av det totala överskottet från AB Svenska Spel som tillfaller ungdomsorganisationerna. Även det generella spelbidraget till idrottsrörelsen ska ingå i statsanslaget till idrotten.

Utredningen föreslår att vinstdelningssystemet mellan AB Svenska Spel och idrottsrörelsen ersätts av ett nytt bidrag som ska vara öronmärkt för finansiering av idrottsrörelsens statliga LOK-stöd, finansieras via statens intäkter från spelmarknaden, vara behovsprövat samt fastställas i förväg och godkännas i samband med riksdagens behandling av det ordinarie statsanslaget. Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Samtliga instanser som berört förslaget instämmer i allt väsentligt även om flera instanser påtalar att innebörden av ett behovsprövat bidrag bör preciseras. *Sveriges Riksidrottsförbund (RF)* påpekar att den behovsprövning utredningen föreslår inte är helt oprelaterad. *Riksteatern* stödjer förslaget om ett behovsprövat spelbidrag vilket kan innebära att staten på ett mer strategiskt och långsiktigt sätt kan hantera överskottet. Det innebär också att medel även kan utnyttjas för folkhälsofrämjande och föreningsfostrande aktiviteter utanför idrottsrörelsen. *Samernas Svenska Idrottsförbund* anser att samisk idrott ska ha del av vinstdelningssystemet. *Svenska Scoutrådet* och *Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer* anser att det bör finnas ett sammanhållet regelverk för Svenska Spels stöd till barn- och ungdomsverksamhet som ska gälla för fördelningen till såväl idrottsrörelsen som annan barn- och ungdomsverksamhet.

Skälen för regeringens förslag: Det bidrag som utbetalas till det lokala föreningslivets barn- och ungdomsverksamhet baserat på det totala årliga överskottet från AB Svenska Spel har varierat i hög grad under senare år och därigenom varit svårt att förutse. Idrottens andel av överskottet har under senare år uppgått till mellan 559 och 834 miljoner kronor. Ungdomsorganisationernas andel av överskottet har under samma period uppgått till mellan 131 och 196 miljoner kronor. Detta har medfört svårigheter för ungdomsorganisationerna och idrottsföreningarna att planera sin barn- och ungdomsverksamhet. Statens stöd till det lokala föreningslivets barn- och ungdomsverksamhet bör i stället ingå i statsanslagen till ungdomsorganisationerna respektive idrotten som årligen föreslås i regeringens budgetproposition och fastställs av riksdagen. Dessa bidrag kommer att beräknas utifrån de vinstandelar från AB Svenska Spels överskott som lämnats till idrotten och ungdoms-

organisationerna. Även det generella spelbidraget till idrottsrörelsen som har uppgått till 60 miljoner kronor per år under senare tid ska utgå som statsanslag till idrotten. På så sätt skapas en ökad öppenhet och tydlighet i fråga om statsutgifternas omfattning och inriktning. Prop. 2008/09:126

13 Ekonomiska konsekvenser m.m.

Förslaget att bidrag till de lokala idrottsföreningarnas barn- och ungdomsverksamhet beräknas inom statsanslaget innebära förbättrade möjligheter för föreningarna att planera sin verksamhet för barn och ungdomar. Detsamma gäller för stödet till ungdomsorganisationerna. Förändringarna bedöms vara saldomässigt neutrala för statsbudgeten då de medel som med nuvarande reglering motsvarar idrottens och ungdomsorganisationernas andelar av AB Svenska Spels överskott och det generella spelbidraget till idrotten fortsättningsvis tillförs statsbudgetens intäktssida.

Om nuvarande ordning för beräkning av idrottens och ungdomsorganisationernas andelar av överskottet behålls riskerar stödets omfattning att även fortsättningsvis variera över tiden och vara svårt att förutse.

Betänkandet består av tre delar. Den första delen innehåller utredningens idrottspolitiska utgångspunkter. Den andra delen består av en utvärdering av statens stöd till idrotten. I betänkandets tredje del presenteras förslag till ny inriktning av statens stöd till idrotten inklusive ett nytt uppföljningssystem för idrottspolitiken. Förslagen är utformade med utgångspunkt från att idrottsrörelsen är förtjänt av ett betydande samhälleligt stöd som är långsiktigt, förutsägbart och behovsprövat samt att utformningen av stödet ska respektera statens och idrottsrörelsens skilda men lika legitima intressen.

Ett utökat syfte med statsbidraget

Utredningen föreslår att förordningen om statsbidrag till idrottsverksamhet kompletteras med ett barnperspektiv och ett explicit syfte rörande elitidrotten. Begreppet barnperspektiv tar sin utgångspunkt i FN:s konvention om barns rättigheter och understryker att barn är självständiga individer med rätt till stöd och skydd. Att integrera ett barnperspektiv innebär att sätta barnet i fokus och att alltid analysera konsekvenserna av ett beslut eller en åtgärd för ett barn eller en grupp av barn. Vidare understryks att barns egna åsikter måste beaktas.

Nuvarande förordning saknar även uttalade syften kopplade till elitidrottslig verksamhet. Utredningen anser att elitidrott har ett egenvärde och föreslår en komplettering av förordningen med innebörden att statsbidrag även kan utgå för att stödja verksamhet som stärker idrottsutövares internationella konkurrenskraft. Ett övergripande mål bör vara att ge alla idrotter rimliga grundförutsättningar för att bedriva och utveckla sin landslagsverksamhet. Det bör vara RF:s och hela idrottsrörelsens sak att avgöra hur denna satsning ska utformas.

Utvärdering av stödets effekter

Uppföljning och utvärdering är nödvändiga inslag i all statlig bidragsgivning. Nuvarande rutiner för uppföljning och utvärdering av idrottspolitiken är emellertid otillräckliga. Utredningen föreslår ett nytt uppföljningssystem för idrottspolitiken enligt vilket Sveriges Riksidrottsförbund ska ha ansvar för att återrapportera till regeringen hur statsbidraget till idrotten fördelats och använts under det att staten ska ha ansvar för att utvärdera idrottspolitikens resultat. Utvärdering av statens stöd till idrotten bör ske i form av en kontinuerlig uppföljning av det statliga idrottsstödet effekter med utgångspunkt i ett indikatorsystem, med möjlighet till fördjupade analyser och kompletterande forskning samt en kontinuerlig bevakning av forskningsresultat med relevans för statens stöd till idrotten. Indikatorer är kvantifierbara och mätbara mått vilka avser att spegla tillstånd och förändringsprocesser inom olika politikområden. Indikatorerna ska vara direkt relaterade till syftena med statens stöd till idrotten. Indikatorerna ska både tillfredsställa statens behov av

resultatuppföljning och utgöra ett stöd i idrottsrörelsens egna kvalitetsprocesser.

Prop. 2008/09:126
Bilaga 1

Uppdraget att utvärdera effekterna av statens stöd till idrotten föreslås ges till Centrum för idrottsforskning (CIF) vid Gymnastik- och idrotts-högskolan. CIF är statens sektorsorgan för idrottsforskning och dess uppdrag är att initiera, samordna, stödja och informera om forskning på idrottens område. CIF har både nödvändig sakkunskap i idrottsfrågor och kompetens att genomföra utvärderingar.

Övriga förslag

Statens idrottspolitik ska ha formen av ett korporativt samarbete med idrottsrörelsens egna organisationer genom att riksdag och regering tydligt ska precisera vad staten vill uppnå med stödet till idrotten och i efterhand bedöma hur väl dessa mål har uppnåtts. Idrottsrörelsen ska ha stor frihet att självständigt besluta hur dessa mål ska realiseras.

Den uppgift som tilldelats RF enligt lagen om överlämnande av förvaltningsuppgifter till Sveriges Riksidrottsförbund, nämligen att pröva frågor om fördelning av statsbidrag till idrottsverksamhet, utgör myndighetsutövning. I syfte att säkerställa rättssäkerhet i RF:s myndighetsutövning föreslås att följande bestämmelser i förvaltningslagen (1986:223) görs tillämpliga på förbundets fördelning av statens stöd till idrotten:

- 16 och 17 §§ om en parts rätt att få del av uppgifter
- 20 § om motivering av beslut
- 21 § om underrättelse av beslut.

Dagens vinstdelningssystem mellan AB Svenska Spel och idrottsrörelsen ersätts av ett behovsprövat och i förväg fastställt spelbidrag för finansiering av idrottsrörelsens statliga lokala aktivitetsstöd. I övrigt finns inte skäl att ändra vare sig antalet bidrag eller deras utformning.

Enligt utredningens bedömning finns det principiella problem förknippade med att organisationer utanför Sveriges Riksidrottsförbund enligt nuvarande förordning inte kan beviljas statligt stöd för idrottsverksamhet. Konsekvenserna av ett slopat krav på RF-medlemskap bör dock utredas närmare.

Slutligen föreslår utredningen att även friskolor ska kunna tilldelas statsbidrag för riksidrottsgymnasier. Förordningen bör justeras med innebörden att både kommunala huvudmän och friskolor ska kunna tilldelas medel för att skapa bättre möjligheter för elitsatsande ungdomar att kombinera sin idrottsutövning med utbildning vid riksrekryterande idrottsgymnasier.

Följande remissinstanser har yttrat sig över betänkandet: Riksdagens ombudsmän, Kammarrätten i Jönköping, Statens folkhälsoinstitut, Statskontoret, Statistiska centralbyrån, Statens skolverk, Folkbildningsrådet, Vetenskapsrådet, Gymnastik- och idrottshögskolan, Centrum för idrottsforskning, Göteborgs universitet, Umeå universitet, Mittuniversitetet, Växjö universitet, Örebro universitet, Malmö Högskola, Högskolan Dalarna, Högskolan i Halmstad, Handikappombudsmannen, Barnombudsmannen, Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, Jämställdhetsombudsmannen, Ungdomsstyrelsen. Sveriges Riksidrottsförbund, Sveriges Olympiska Kommité, Svenska Bandyförbundet, Svenska Basketbollförbundet, Svenska Bordtennisförbundet, Svenska Bågskytteförbundet, Svenska Dövidrottsförbundet, Svenska Fotbollförbundet, Svenska Fäktförbundet, Svenska Gymnastikförbundet, Svenska Handbollförbundet, Svenska Handikappidrottsförbundet, Svenska Innebandyförbundet, Svenska Issegelförbundet, Svenska Judoförbundet, Svenska Kanotförbundet, Svenska Konståkningsförbundet, Svenska Mångkampsförbundet, Svenska Roddförbundet, Svenska Simförbundet, Svenska Triathlonförbundet, Svenska Tyngdlyftningsförbundet, Sveriges Kommuner och Landsting, Svenska Samernas Idrottsförbund, Riksteatern samt Svenska Scoutrådet

Utanför remisslistan har dessutom följande instanser yttrat sig: Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer, Svenskt Utvecklingscentrum för Handikappidrott samt Myndigheten för handikappolitisk samordning.

Följande remissinstanser har beretts tillfälle att avge yttrande men avstått: Riksdagens ombudsmän (JO), Vetenskapsrådet, Karolinska Universitetssjukhuset i Huddinge, Svenskt Friluftsliv samt Friluftsförbundet.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 26 februari 2009

Närvarande: Statsrådet Olofsson, ordförande, och statsråden Leijonborg, Larsson, Erlandsson, Torstensson, Carlgren, Hägglund, Carlsson, Littorin, Borg, Malmström, Sabuni, Adelsohn Liljeroth, Tolgfors

Föredragande: Lena Adelsohn Liljeroth

Regeringen beslutar proposition 2008/09:126 Statens stöd till idrotten.